

PARA, İTİBARI ÂMME KAĞITLARI, KIYMETLİ DAMGALAR
ve
ÂMME NAKLİYAT İŞLETMELERİ BİLETLERİNİN
TAKLİDİ SUÇU (★)

Yazan: Dr. Doçent Sahir Erman

Kanunî hükümler. 1. Kanunumuzun 316 ncı maddesinin 1 numaralı bendinde paralar hakkında ifadesini bulan ve 322 nci maddenin mezkûr maddeye atfetmesi dolayısıyla kıymetli damgalara, 331 inci maddedeki sa-
rahatate binaen itibarı âmme kâğıtlarına ve 325 inci madde gereğince âmme
nakliyat işletmelerinin biletlerine de şamil olan bu suçla himaye olunan

(x) **BİBLİYOGRAFYA** (Zikrediliğ sırasile) : e ROMANO - DI FALCO, *Com-
mento teorico - pratico del nuov codice penale*, C. III, 2. tab'ı, Torino 1940; GARÇON
Code penal annete, C. I, Paris 1901 - 1906; NYPELS et SERVAIS, *Commentaire et
complément du code pénal belge*, C. II, Bruxelles, 1872; GARRAUD, *Traité théorique
et pratique du droit pénal français*, C. IV, Paris, 1922; CARRARA *Programma del
corso di diritto criminale*, C. IX, 11. tab'ı, Firenze 1923; MANZINI, *Trattato di diritto
penale*, C. VI, Torino 1922; CIVOLI, *Dei delitti contro la fede pubblica*, in PESSINA
Enciclox pedia del diritto penale italiano, C. VIII, Milano 1909; HARRIS, *Principles
and practice of the criminal, law*, 6. tab'ı, London 1936; LOMBARDI, *Trattato di di-
ritto penale*, 4. tabı, Milano 1935; EREM, *Gerekçeli Türk Ceza Kanunu*, Ankara - İs-
tanbul, 1949; CLERC, *Cours élémentaire sur le code pénal suisse* Hususi kısım, C. II,
Lousanne, 1945; BAUDIN, *Para ve fiyat teşekkülü*, kısım I: *Unsurlar* (terc: SARU),
İstanbul (1944) CRIVELLARI - SUMAN, *Codice penale interpretato*, C. VII, Torino,
1896; BATTISTA, in CONTI, *Prima raccolta completa della Giurisprudenza sul co-
dice penale*, C. II, Milano 1916; KÖSEOĞLU, *Hâşiyeli Türk Ceza Kanunu*, 7. tabı, İs-
tanbul, 1950; GOYET, *Précis de droit penal spècial*, 6. tabı, Paris 1945; MAJNO,
Commento al codice penale italiano, C. II Torino 1924; NEGRI, *Dei reati Contro la
fede pubblica*, in COGLIOLO, *Completo trattato teorice e pratico di diritto penale*,
C. II, K. 1/A, Milano, 1893; HELIE, *Pratique criminelle des cours et tribunaux* 4. ta-
bı, Paris 1928; CONTI SINIBALDI e JANNITTI PIRAMALLO, *Esposizione critica
della Giurisprudenza sul codice penale*, C. II, K. 1, Milano, 1942; ZERBOGLIO, *Dei
delitti contro l'ordine pubblico ecc.*, Milano tarihsiz; PERİNÇEK - ÖZDEN, *Türk Ce-
za Kanunu ve buna ait seçilmiş Yargıtay Kararları*, İstanbul, 1950; HAUS, *Principes.
Généraux du droit penal belge*. 3. tabı, C. I, Gand 1879; BRUNO, *Codice penale del
Regno d'Italia*, Firenze 1920; VON LISZT, *Traité de droit penal allemand* (terc,
LOBSTEIN), C. II, Paris 1913; CIVOLI, *Trattato di diritto penale*, C. III, Milano
1913; TANER, *Ceza Hukuku*, 2. tabı, İstanbul 1947;

menfaatin âmmenin itimadından ibaret bulunduğunu yukarıda görmüştük. Suçun unsurlarına gelince evveleminde umumî unsurları, yani hemen hemen bütün kalpazanlık suçları hakkında müşterek olan anasırı, bundan sonra da yalnız taklit suçuna münhasır bulunan unsurları inceliyelim.

Bu müşterek unsurlardan birincisi bir paranın veya itibarı âmme kâğıdının yahut kıymetli damganın veyahut âmme nakliyat işletmesi biletinin mevzubahs olmasıdır, çünkü kanun ancak bunların taklidini - bu fasılda - cezalandırmaktadır.

&2. Para. - 2. 316 ncı maddenin 1 numaralı bendi memlekette kanunen tedavül eden milli paralarla yabancı memleketlerde tedavülü kanunları icabından olan paralar'dan bahsetmektedir.

Bir kere şurasını belirtmek iktiza eder ki, sözü geçen bentte derpiş olunan paralar, sadece madenî paralar olup, ister her arzu edildiği vakit Devletçe madenî para ile tebdil olunan, isterse cebri surette tedavül eden kâğıt paralar değildir. Gerçekten itibarı âmme kâğıtlarını târif eden 331 inci madde, bu tâbirle "kanunen para gibi tedavül" edenlerden başka, sair bir takım evrak ve senedin maksut bulunduğunu beyan etmekle, kâğıt paraların itibarı âmme kâğıtlarından madut olduğunu ve binnetice kanunen bütün diğer maddelerinde kullanılan "para" sözünün sadece madenî paraları ihata ettiğini ifade eylemektedir.

Şimdi böyle bir madenî paranın taklid olunmasının kanunen suç teşkil edebilmesi için işbu paranın haiz olması icab eden sair vasıfları görelim:

3. Paranın kanunen tedavülde bulunması. - Gerek millî gerekse yabancı para, memleketimizde veya yabancı memlekette bir kanun gereğince hali tedavülde bulunmak iktiza eder. Paranın muayyen bir memlekette kanunen tedavülde bulunması demek, bir Devlet tarafından basılıp tetiye vasıtası sıfatı ile ve kendisine izafe olunan kıymetle herkes tarafından kabulünün kanunen emredilmiş olması demektir (1). Nitekim Fransız Yargıtayı böyle kanunî bir mecburiyetin bulunmasını bu mevzuda şart saymıştır (2). Demek oluyor ki; paranın kanunen tedavülde sayılabilmesi için iki şartın tahakkuku icap eder:

a) Paranın Devlet tarafından ve Devlet namına basılmış bulunması;
b) Üzerinde yazılı olan kıymetle herkes tarafından bir tetiye vasıtası olarak kabulünün kanunî bir mecburiyet olması.

a) Paranın Devlet tarafından ve namına basıldığı, maden üzerine hâk edilen Devlet arma veya sembolü ile anlaşılır ve bu semboldür ki herkesin

1) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO, Na. 963.

2) Fr. Ygt. 27 Temmuz 1883 (GARÇON Sah. 273).

o paraya itimat etmesine ve onu normal kıymetile kabul eylemesine sebebiyet verir. Paranın sahih ve fesattan âri olduğu hususunda âmmeyi en bitaraf ve ciddi surette temin etmek mevkiinde bulunan Devlet, bu teminat fonksiyonunu paranın üzerine kendi alâmetini basmakla ifa eder. Böyle bir alâmet taşımayan maden parçasına "para" adı verilemez (3). Bundan şu netice çıkar ki, kanunî para büyüklüğünde bir maden parçası imal eden ve fakat üzerinde hiç bir alâmet vazetmiyen kimse, bunu çok kullanılmış ve binaenaleyh üzerindeki Devlet arması silinmiş bir para olarak sürmeğe kalkışsa bile, para taklidi suçunu değil, belki dolandırıcılık cürmünü ika etmiş olur (4).

b) Üzerinde Devlet otoritesinin alâmetini taşıyan bir maden parçası ancak kanunen tedavülde bulunduğu için ve müddetçe "para" adını taşıyabilir. Binaenaleyh evveleminde mevzubahs parayı tedavüle koyan bir kanunun bulunması ve o kanunun suçun işlendiği tarihte yürürlükte olması iktiza eder; saniyen bu parayı tediye vasıtası olarak kanunî kıymetile kabul etmek vecibesi mevcut olmalıdır; şöyleki bu vecibenin ademi ifası bir suç teşkil etmelidir (5).

Bundan şu neticeler çıkar:

1) Halen tedavülde bulunmayan bir paranın taklidi, kalpazanlık teşkil etmeyip, belki dolandırıcılık teşkil eder (6). Ezcümle bir kimse bir koleksiyoncuya satmak için antika bir parayı taklit etse, bu fiilin kalpazanlık sayılmasına imkân yoktur. Bununla beraber, tedavülden kalkmış olan bir para halen tedavülde bulunan bir paraya benzetilerek tahrif edilse taklit suçu teşekkül etmiş olur (7). Filhakika bir kimsenin sahte para imal etmek maksadile kullanılmamış veya başka sahada istimal edilmiş olan bir madenden istifade etmesile evvelce para vazifesini görmüş bulunan bir maden parçasını kullanması arasında fark gözetmeğe imkân yoktur.

Tedavülden kalkan para artık bu vasfı kaybetmiş ve öz yahut tarihî kıymetile alınıp satılan bir metah haline inkilâb eylemiştir. Ancak şurasına işaret edelim ki, "halen tedavülde bulunmak" kaydı bir bakıma mahzurludur. Nitekim bir kimse yakın bir zamanda yeni bir paranın tedavüle çıkarılacağını haber alıp da, tedavülün ilk günlerinde halkın yeni paraya henüz alışmamasından bilistifade imal eylediği kalp paraları kolayca sü-

3) Belçika ceza kanunu tasarısı hakkında HAUS'un verdiği rapordan (NYPELS, Sah. 171, n. 2.).

4) Aynı rapor (NYPELS, sah, 171, 172 n. 2); GARRAUD Na. 1313; CARRARA, & 3544.

5 Bk. T.C.K. 532.

6) MANZINI, Na. 1869, I; CARRARA, 3542.

7) MANZINI, 10c. cit.; GARRAUD, Na. 1316.

rebileceğini hesaba katarak, bu parayı taklit etse, kendisini, yeni para tedavüle konmadan önce, cezalandırmak mümkün olmayacaktır. Bu faraziye derpiş eden Civoli (8) buna rağmen fail hakkında 324 üncü maddenin kabili tatbik olabileceğini iddia etmektedir. Bizde bu halde 324 üncü maddenin tatbiki cihetine sırf hukuki bakımdan yani *de lege lata* gitmenin imkânı yoktur; zira bir madde "... münhasıran paraların.... taklit veya tağyirine mahsus alât ve vesait" ten bahsetmektedir. Bir maden parçasına "para" itlâk olunabilmek için onun "halen tedavülde" bulunması şart olduğu ve, ilerde göreceğimiz veçhile; taklit suçu sadece taklit fiilinin bitmesiyle tamam sayılabileceği cihetle, işlendiği, yani taklidin vuku bulduğu anda tedavülde olmayan bir paranın arzettiğimiz manada "para" sayılmasına imkân yoktur. 324 üncü maddenin tatbiki için ise sözü geçen alât ve vesaitin "para" ların taklit ve tağyirine mahsus olması iktiza ettiğine göre, derpiş olunan faraziyede bu unsur tahakkuk etmemiş telâkki olunmak lâzım gelir. Bununla beraber, vaziyeti maslahata uygunluk bakımından, yani *de lege ferenda* inceliyecek olursak, failin cezalandırılabilmesi için yeni paranın tedavüle konmasını beklemek, o zamana kadar istediği miktar para taklit etmesine ses çıkarmamak bir hayli mahzurlu olacağı gibi, kalpazanlık suçlarının mebdinden müntehasına kadar hemen her sahasını müstakil suç sayıp mümkün mertebe asıl neticenin gerçekleşmesine, yani kalp paranın sürülmesine mâni olmak gayesini güden kanunun ruh ve maksadile de telif olunamaz. Maahaza hukukçu için ön plânda gelen mülâhaza mevzu hukuk olacağı cihetle, bütün bu mahzurlar 324 üncü maddenin faraziyemize tatbikini mucip olamaz ve kanunun bu boşluğunu dolduramaz. Bu itibarla, belki de henüz emsali bulunamayan bu imkânın tahakkukunu göz önünde bulundurması icab eden Kanun Vazının, sözü geçen boşluğu münasip bir tarzda doldurmasını temenni ederiz.

Bunun gibi, hiç bir zaman tedavül etmemiş olan muhayyel paraları imal etmek te kalpazanlık teşkil etmez. Nitekim Fransa'da Merle isminde birisi, bir tarafı Fransız ve diğer tarafı İtalyan paralarına benzeyen sahte bir para imal etmiş ve Riom mahkemesi muhayyel bir paranın taklid edilmiş olduğu esbabı mucibesile hâdisede kalpazanlık suçunun mevcudiyetini kabul etmemiştir (9). Fakat böyle bir para hakiki para olarak bir şahsa

8) CIVOLI, in PESSINA, sah. 13.

9) CARRARA, 3543 ve not. 1.

(9 bis) Ygt. I. CD. 31-12-1947 — 3621/3260 (Yt. Huk. Nisan 1948; Sayı 34, sah. 341 - 342.

verilse, failin dolandırıcılık suçundan dolayı mesul olacağı şüphesizdir. (sah. 4 bis'e geç).

Nitekim Yargıtay Birinci Ceza Dairesi, millî ziynet altınlarının taklit edilmesi halinde ve - ileride göreceğimiz veçhile - millî ziynet altınının Darphanece basılmış olmak lâzım geldiği şartına istinatla, "suç konusu olan ziynet altınlar Darphanede basılıp kanunen tedavülde bulunan altınlardan birinin taklidi olmayıp da malûm olmayan failer tarafından temsil edilen bir şekli mahsus üzerine basılmış olduğu taktirde, hakiki değerleri tesbit ettirilmek ve satış fiyatı ile hakiki değeri arasındaki farka göre hâdisede dolandırıcılık suçununun bulunup bulunmadığı münakaşa olunmak gerekli iken zuhul bulunmasını yolsuz addetmiştir. (9 bis). Demek oluyor ki, Yargıtay, ziynet altınlar hakkında da, "halen tedavülde bulunmak" kaydını aramakta ve bu şekilde Darphanece basılıp kanunen tedavülde bulunan ziynet altınlarından hiç birine benzemeyip "bir şekli mahsus üzerine basılmış olan" sahte ziynet altınlarının kalpazanlık suçunun değil de, dolandırıcılık suçunu teşkil edeceğine karar vermektedir.

2) Para kanunen tedavül etmelidir, binaenaleyh bir kanun gereğince tedavül etmeyen bir para, tüccar tarafından teamülen kabul edilse, böyle bir paranın taklidi mevzubahs eylediğimiz suçu vücade getirmez.

1889 İtalyan Ceza Kanununun 256 ncı maddesinin 1 numaralı bendi "her kim Devlet dahilinde veya haricinde kanunen veya ticareten tedavül eden millî ve yabancı paraları taklit ederse" demekte ve böylece bir kanun mucibince olmayıp, sadece ticarî bir teamülle müsteniden tedavül etmekte olan paraların taklidini de kalpazanlık saymakta idi. Bu hükmü izah sedinde ileri sürülen fikirlere göre, ticaret ve ticarî teamül de karşılıklı bir itimada istinad eder; bu teamül mucibince, kanunen tedavülde bulunmayan, yani kabülleri kanunî bir mecburiyet teşkil etmeyen bir takım paralar, tüccar beyninde ve ticarî tediyelerde makbul sayılmaktadır; binaenaleyh bu ticarî itimadın da korunması ve sadece ticarî bir surette tedavül eden paraların taklidinin kalpazanlık telâkki edilmesi iktiza eder (10). Bununla beraber, Devlet bir kanunla muayyen bir parayı tedavülde kaldırırsa, ticarî teamül gereğince bu para kabul edilmekte devam etse bile, bunun taklidi kalpazanlık teşkil etmez, çünkü "teamül kanuna aykırı bir kıymeti haiz olamaz" (11). Binaenaleyh bir paranın ticareten tedavülde sayılabilmesi için şu iki şartın bulunması iktiza eder:

a) Devlet tarafından bu gibi paraların ihracı hususunda âmme mües-

10) 1887 Tasarısı hakkında Mebusan Meclisi Komisyonunun raporu, Na. CLV (Bk.: MANZINI, sah. 6, not. 4).

11) S.g. rapor, Na. CLVI (Bk.: MANZINI, sah. 5, not 3).

seselerine veya hususî şahıslara sarahaten selâhiyet verilmiş olmalıdır; b) Bu gibi paraların ticarî muamelelerde tedavülde bulunmasına kanun müsamaha göstermeli, yani bu para kanunen tedavülden menedilmemelidir. Bu böyle olunca bir paranın ülke içinde veya dışında ticareten tedavülde bulunup bulunmadığını tesbit keyfiyeti maddî bir mesele olur (12).

Kanunumuz, 1933 tâdilâtından evvel dahi, taklit olunan paranın sadece kanunen tedavülde bulunması şartını aramakla, ancak ticarî teamüller gereğince tedavülde bulunan paraları himaye etmiştir. Nitekim ekseri Avrupa memleketlerinin kanunlarıyla 1929 Cenevre mukavelesi ve 1930 yeni İtalyan ceza kanunu da sadece kanunen tedavülde bulunan paralardan bahsederler.

Gerçekten bir paranın ticareten tedavülde bulunup bulunmadığını tespit keyfiyeti - hele yabancı bir memlekette o memleketin ticarî teamülü gereğince tedavül eden bir para mevzu bahis olunca - bir hayli müşküldür. Bundan başka, bu gibi paraların taklidini kalpazanlık saymak, prensip bakımından da hatalı olur; zira paralar hakkında âmmenin itimadı, ancak Devlet tarafından basılıp, kanunî bir mecburiyet icabı tedavül eden paralara inhisar edebilir. Bu vasfı haiz olmayan bir parayı kimse kabule mecbur olmadığı cihetle, ticarî teamül gereğince tedavül eden bir parayı taklid eden şahıs ammenin itimadını değil, o parayı bilihtiyar kabul eden ferdin hususî itimadını hakeldar etmiş ve belki de, yani diğer şartların da bulunması halinde, dolandırıcılık suçunu işlemiş olur. Bu itibarla yalnız kanunen tedavülde bulunan paraların taklidinin kalpazanlık sayılmasını ve kanunî himayenin ticareten tedavül eden paralara teşmil edilmesini doğru bulmaktayız.

3) Bir paranın kanunen tedavülde bulunması demek, cemiyet içindeki bütün mal ve kıymetlerin fiat ve değerini cebri surette tayin fonksiyonunu ifa etmesi demektir. Binaenaleyh böyle bir fonksiyonu ifa etmiyen markalar, tikeler, fişler, ve saire, üzerlerinde Devletin alâmetini taşıyıcılar bile "para" dan madût telâkki edilemezler, meselâ bir sokak veya köprüden mürur vergisinin cibayetinde kullanılan markalar, cezaevlerinde tedavül eden tikeler, madalyalar bu kabildendir (13). Bu kabil paraları taklit eden kimse kalpazanlık değil, dolandırıcılık işlemiş olur.

Bununla beraber, taklit edilen paranın Devlet alâmetini taşımaması ve kanunen tedavülde bulunması kâfidir. Binaenaleyh, 1274 Türk ceza

12) MANZINI, Na 1869, I, b.

13) HAUS'un s.g. raporundan (NYPELS, sah. 172, Na. 2).

kanunnamesile, Fransız, İngiliz (14) ve Belçika kanununda olduğu gibi, taklit edilen paranın altın veya gümüşten olmasına yahut daha aşağı kıymette madenlerden mamul bulunmasına göre hiç bir fark gözetilmemiştir. Filhakika kalpazanlık suçu ferdî mülkiyet aleyhine işlenen bir suç değil de, âmme itimadına karşı ika olunan bir cürüm addedilince, bu suç dolayısıyla ferdî mülkiyetin dışarı olduğu zararın az veya çok oluşu, cezalandırma bakımından bir ayırma yapılmasına sebebiyet vermez; her hangi bir paranın taklidi âmmenin itimadını aynı suretle sarsar.

Hatta denebilir ki, adı madenlerden mamûl paraların taklidi çok daha büyük tehlikeye arzeder, zira bu paralar çok daha kolaylıkla ve büyük bir kitle meyanında tedavül ederler (15).

Keza cezalandırma bakımından paranın millî veya yabancı memleket parası olması dolayısıyla de bir fark gözetilmemiş ve böylece kanunumuz Fransız, Belçika kanunlarından ayrılmıştır (16).

Bunun gibi taklit edilen paranın az veya çok oluşu da haizi ehemmiyet değildir. 1889 İtalyan kanunu gibi tadilâttan önce kanunumuz "taklide esas tutulan asıl meskûkatın kanunî veya ticarî kıymeti yüksek olduğu taktirde" cezayı ağırlaştırmakta idi. Bugün kanunumuz böyle bir ağırlatıcı sebebi ihtiva etmemektedir, fakat taklit olunan paranın büyük bir yekûna baliğ olmasını, hâkim takdiri bir ağırlatıcı sebep sayarak, cezanın yukarı haddine doğru gidilebilir.

4. Bu bahse son vermezden önce 316 ncı maddenin son fıkrasına da temas etmemiz gerekmektedir. Bu fıkraya göre "Millî ziynet altınları hakkında da bir madde hükmü tatbik olunur". Binaenaleyh millî ziynet altınlarının taklidi (b. 1), tağyiri (b. 2), taklit ve tağyir edilmiş altınların memlekete sokulması (b. 3), muhafazası (b. 3), tedavüle konması (b. 3), bu hususta tavassut edilmesi (b. 3), satın alınması (b. 4), veya alınması (b. 4), bu fiillerin paralar hakkında işletmeleri halinde faillerine verilecek ceza ile cezalandırılır.

Bu bakımdan 1933 tâdilâtından önce, kanunumuz, diğer bir çok noktai nazarlardan da (ezcümle hüsnüniyetle alınan kalp ziynet altınını sui-niyetle sürmek; ziynet altınlarını basmağa mahsus alât ve edevat teda-

14) İngiltere'de halen mer'î olan 1936 tarihli CONIAGE OFFENCES ACT altın ve gümüş paraların taklidini ki, bir felony (cürüm) teşkil eder, Müebbet ağır hapis cezasıyla cezalandırılmaktadır; Bk. HARRIS sah. 79.

15) LOMBARDİ'nin FLORIAN, sah. 115. na. 4.

16) 1933 tadilâtından evvel kanunumuz, mehz 1889 tarihli İtalyan kanunundan ayrılarak, böyle bir tefrik yapmakta idi: Millî paraların taklidi 3 seneden 12 seneye kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırıldığı halde (m. 316). yabancı paranın taklidi 3 seneden 5 seneye kadar ağır hapis cezasını müstelzimdi (m. 320).

rik etmek, ilh.), zinet altınlarile paralar arasında fark gözetmemiştir. Binaenaleyh, kanunumuzun bu günkü şekli, paralarla zinet altınları beynindeki bu yakınlığı bir hayli tahdit etmiş bulunmaktadır.

Millî zinet altınlarından maksat, muhtelif İmparatorluk ve Cumhuriyet hükümetleri tarafından bastırılıp, mevkii tedavüle konmuş olan altın paralardır. Bunlar "para"nın bütün evsafını taşırlar ve aynı fonksiyonu görürler. Yalnız memleketimiz adet ve an'anesi icabı bu fonksiyondan maada, bir de zinet teşkil edici bir görev ifa ederler. Filhakika, memleketimizde, para şeklinde olmayıp, zinet vazifesini gören altınların yanı başında, para şeklinde olduğu halde zinet olarak kullanılan altınlar mevcuttur. Ancak bunların zinet olarak istimleri, bu altınların "para" olmaktan çıkılmalarını icap ettirmez: Her istendiği zaman tekrar para olarak kullanılmaları ve böylece aslî vazifelerini ifa etmeleri mümkündür.

Yalnız burada şöyle bir mesele ile karşılaşmaktayız: Cumhuriyet hükümeti tarafından, Cumhuriyetin 20 inci yıl dönümü dolayısıyla bastırılmış olan altın paralar hakkında mesele yoktur: Bunlar zinet altın olarak kullanılsalar bile, halen tedavülde bulunmaktadır, binaenaleyh zaten yukarıda izah eylediğimiz para tâbirine girerler.

Osmanlı İmparatorları tarafından bastırılan ve zinet esyası olarak kullanılan altın paralara gelince, bunların halen tedavülde oldukları söylenemez: artık mevcut olmayan bir devletin parasının kanunen tedavülde bulunamayacağı düşünülebilir. Nitekim 2275 sayılı kanun hakkındaki raporunda, Adliye Encümeni "Zinet altınlarının ancak memleketimizde millî altınlar için taklit ve taşırinin cürüm olması esası gözetilip, yabancı memleketlerde bu kabil zinet altınları varsa tedavül etmediğinden binaenaleyh mülâhazanın bunlara da teşmili muvafık görülmiyerek.." (17) demek suretile, bu gibi zinet altınlarının himaye edilebilmelerini, memleketimizde tedavül etmeleri şartına sarahaten talik eylemiştir. Bu itibarla Osmanlı devrinden kalmış olan zinet altınları bugün artık tedavülde bulunan bir para değil fakat her hangi bir süs esyası sayılmak iktiza eder. Bu böyle olunca bunlar hakkında yapılan sahtekârlık fiillerinin de paralarda sahtekârlık, yani kalpazanlık değil, dolandırıcılık sıfatile cezalandırılmaları lâzım gelir.

Bu söylediklerimizden anlaşılıyor ki, halen tedavülde bulunmayan ve kanunen tespit edilen bir narh ile alınıp satılan Osmanlı altınlarında yapılan sahtekârlıklar hakkında 316 ncı maddenin tatbiki doğru olamaz, binaenaleyh bu maddenin yukarıya naklettiğimiz son fıkrası ancak Cumhuriyet altınları hakkında doğru olarak tatbik edilebilir.

(17) EREM, sah. 212.

Halbuki, Cumhuriyet altınları zaten "para" mefhumuna dahil bulundukları cihetle, 316 ncı maddenin son fıkrasında ayrıca tasrih edilmelelerine lüzum yoktu. Binaenaleyh, Vazı Kanun, 316 ncı maddenin diğer ziynet altınları hakkında tatbikini mümkün kılmak maksadiledir ki, prensipe bir istisna kabul ederek, sözü geçen fıkrayı ilâve eylemiştir. Maahaza, bu hükmü prensiplerle telif maksadile, şu şekilde de düşünülebilir: Cumhuriyet altınlarından gayri millî ziynet altınlarının taklidi ve sürülmesi, esas itibarile, yine bir dolandırıcılık olarak kalmaktadır, ancak ceza bakımından, kanunun sarîh atfı dolayısıyla, 503 ve sonraki maddeler değil, 316 ncı madde tatbik edilmektedir. Yalnız şurası var ki, bu düşünüş tarzı da tenkitten masun kalamaz: dolandırıcılığın tamamlanması için haksız bir menfaatin temini şarttır. Halbuki 316 ncı maddenin son fıkrası gereğince, mücerret bir millî ziynet altınının taklit veya tağyiri, yahut ithali ilh.. bu altın sürülmesi bile, müstakilen cezalandırılmak icap eder. Bu keyfiyet ise, sözü geçen fiillerin dolandırıcılık olarak vasıflandırılmasına kat'i surette mâni olur. Bu itibarla Cumhuriyet altınlarından gayri millî ziynet altınları hakkında 316 ncı maddenin tatbikini prensiplere vazedilen bir istisna olarak kabul etmek zarurîdir. Ancak 316 ncı maddenin son fıkrasında derpiş olunan millî ziynet altınlarından neyin maksut olduğunu Maliye Bakanlığı 12-4-1946 gün ve 1/5121 sayılı yazı ile, şöyle tarif etmiştir. "Darphanede basılmış olup ta alınıp satılması veya kullanılması menedilmemiş olan bilûmum ziynet altınlar," (1) Şu halde Osmanlı İmparatorları tarafından bastırılmış olan altın paralar, sarîh bir kanun hükmü ile alınıp satılmaları veya kullanılmaları menedilmemiş olmak şartile millî ziynet altını" addedilebilirler. Aksi taktirde, yani "darphanede basılıp kanunen tedavülde bulunan (daha doğrusu alınıp satılmaları veya kullanılmaları men edilmemiş olan altınlardan birinin taklit olunması dolandırıcılık teşkil eder (19).

İlâve edelim ki, bu hüküm yalnız millî, yani Osmanlı ve Cumhuriyet ziynet altınları hakkında tatbik edilebilir. Filhakika Adliye Encümeninin yukarda sözü geçen raporunda "yabancı memleketlerde bu kabil ziynet altınları varsa, tedavül etmediğinden beynelmilel mülâhazanın bunlara da teşmili muvafık görülmüyerek, maddenin sonuna yalnız millî ziynet altınları hakkında bu madde hükmünün tatbik edileceği kaydolunmuştur. (20). Binaenaleyh yabancı memleketlerde mevcut ve halen tedavül etmeyip ziynet eşyası olarak kullanılan altın paraların taklidi suç

(18) Bk: Ygt. I. C. D, 31/12/1947 - 3621/3260 (Yt. Huk. Nisan 1948 sayı 34, s. 540)

(19) Ygt. T. C. D, 31/12/1947 3621/3260 (Bk. not 17 bis).

(20) EREM, loc, cit.

teşkil etmez: bu şekilde bir altın taklid edilip birine satılsa, fail dolandırıcılık suçundan dolayı mesul tutulmak iktiza eder.

§ 3. İtibarı âmme kâğıtları. - 5. Kanunumuzun 331 inci maddesi, "ceza kanununun tatbikatında itibarı âmme kâğıtları para gibidir" dedikten sonra, itibarı âmme kâğıtları tâbirini "kanunen para gibi tedavül edenlerden başka, Hükümetler tarafından ihraç edilmiş hâmile muharrer senetler ve kuponlar ve haiz oldukları mezuniyete binaen müesseseler tarafından ihraç edilmiş olup ta kanunen tedavül etmekte bulunan diğer bütün evrak ve senetler" diye târif etmektedir.

Bu hükümden anlaşılıyor ki, Ceza Kanununun paralara taallük eden bütün hükümleri, aynen ve tamamen, itibarı âmme kâğıtları hakkında da kabili tatbiktir: kanun nazarında bu iki kıymet arasında hiç bir fark yoktur. (21).

(21) Bu itibarla kanunumuz fransız ve İsviçre ceza Kanunlarına nispetle mu-tavassıt denilebilecek bir sistem takip etmiştir. Gerçekten Fransız ceza Kanunu 139 uncu maddesinde Devlet hazinesi tarafından ve hazinenin mühürü ile ihraç edilen evrakı veya kanunen mezun kılınmış bankaların kaimelerini (*billets de banque*) taklid eden kimselerin müebbet ağır hapis cezası ile cezalandırılacaklarını beyan etmektedir. Bu ceza 132 nci maddenin altın ve gümüş paraların taklidi hakkında tespit ettiği cezanın aynı olmakla beraber, bu gibi evrakın kanunen "para gibi" sayılmalarını icab ettirmez: bunlar paradan başka bir şeydirler. Nitekim kanun bu gibi evrakın taklidinden üçüncü faslın "kalp para" başlığını taşıyan 1 inci paragrafında değil, "Devlet mühürünün, banka kaimelerinin, âmme evrakının, zamba damga, ve markaların taklidi" unvanını taşıyan 2 inci paragrafında bahsetmektedir. Hatta müelliflerin fikrince, Hazinece ihraç edilen senetlerin sahte olarak imalinden ziyade, bunların hâmil olmaları iktiza eden Hazine mühürünün taklidi cezalandırılmakta ve böylece bu mühürün himayesi istihdaf olunmaktadır (Bk; GARRAUD, Na. 1339; GARÇON, sah. 288 na. 12). Kanun banka kelimelerini de paradan madüt saymamış, hatta bu gibi kaimelerde yapılan sahtekârlık haddizatında ticari evrakta sahtekârlık olmakla beraber, bu fiilin arzettiği içtimaî tehlike dolayısıyla, evrakta sahtekârlığın cezası kâfi görülmemiş, onun için kalpazanlık cezasının tertibi cihetine gidilmiştir (GARÇON, sah. 288, na. 1).

İsviçre ceza Kanunu ise, 20 inci maddesinde, "para, kâğıt para veya banka kaimelerini taklid eden kimse" demek ve diğer maddelerinde de bu üç tâbiri tekrar etmekle, bunlar arasında hiç bir fark gözetmemiş ve bu kıymetlerde yapılan sahtekârlık suçlarını kalpazanlık addetmiştir. (Bk.: CLERC, sah. 144). Bu bakımdan İsviçre kanunu, fransız Kanunundan ayrılmakta ve kanunumuzun sistemine yaklaşmaktadır. Fakat kanunumuzla İsviçre kanunu arasında iki esaslı fark vardır, şöyleki: 1) Kanunumuz itibarı âmme kâğıtlarının ceza kanununun tatbikatında "para gibi" olduklarını söylemek suretile, kanunun sadece "para sözünü kullandığı her hükümünün itibarı âmme kâğıtlarına da aynen tatbikini mümkün kılmıştır. İsviçre kanununda ise, sözü geçen tâbirlerin birlikte zikredilmedikleri maddeleri, bu maddelerde mevzu bahis edilmeyen kıymetlere tatbik etmeğe imkân yoktur. 2) İsviçre kanunu sadece kâğıt paralarla banka kaimelerini zikretmekle, bunlar dışında kalan ve pa-

Kanunumuzun itibarı âmme kâğıtları hakkındaki târifini ele alacak olursak, bu târifin üç nevi kıymetli evrakı ihtiva ettiğini görürüz:

6. Kanunen para gibi tedavül eden evrak. - Bu tâbir yalnız dar manada kâğıt parayı, yani cebri tedavül dolayısıyla kanunen altınla değiş tirilmesi talep olunamıyan evrakı nakdiyeyi (22) ifade eder. Buna mukabil, her talep halinde altınla tebdil edilebilen itimada müstenid kâğıttan paralar (23) bu birinci zümreye girmeyip, ilerde tetkik edeceğimiz üçüncü zümreye girerler.

Kâğıt para, Devlet tarafından ihraç edilebileceği gibi, imtiyaz sahibi bir ihraç müessesesi tarafından da tedavüle çıkarılabilir. Bu gibi paraların iktisadî hayatta madenî paralara nispetle oynadıkları üstün rol, tediyе vasıtası olarak bunları kabul hususunda mevcut mecburiyet, kanunun bunları aynen para gibi himaye etmesini izah eden sebeplerdir. Yukarda da söylediğimiz gibi, kâğıt parayı diğer itibarı âmme kâğıtlarından ayıran cihet, mecburî surette ve altınla tebdilî talep edilemeyecek bir şekilde tedavül etmeleri ve, madenî para gibi, normal bir tediyе ve mübadele vasıtası olmak fonksiyonunu ifa eylemeleridir. (24).

7. Hükümetler tarafından ihraç edilmiş hâmile muharrer senetler ve kuponlar. - Bu gibi senetler, esas itibarile, Hükümet nezdinde olan bir alacağı ifade ederler ve binnetice, iktisadî bakımdan, ticarî senetlerin bir nevi olan emre muharrer senetlere benzerler. Binaenaleyh bunlarda yapılan sahtekârlık fiilleri, prensip itibarile, evrakta sahtekârlık sayılmak lâzım gelir. Fakat bu gibi senetleri emre muharrer senetlerden ayıran bir cihet vardır ki, o da hiç bir muameleye ihtiyaç olmaksızın, mücerret teslimle hâmil bulunduğu alacak hakkının devrî temlikini mümkün kılmasıdır. Filhakika her hangi bir emre muharrer senet - yahut, ticaret dilinde denildiği veçhile, bono - keşide eden kimse, bunu alacaklı namına veya emrî havalesine keşide etmeğe mecburdur; diğer bir tâbirle, emre muharrer senedin hâmile muharrer olması kanunen imkânsızdır: aksi takdirde Devletçe mezun kılınmamış bir müessese hatta her hangi hususî bir şahıs banknot ihraç etmek salâhiyetini haiz olmuş,

rayı temsil eden bütün kâğıtlarda yapılan sahtekârlık fiillerinin evrakta sahtekârlıktan madût telâkki edilmelerini mucip olmuştur (CLERC, sah. 145). Halbuki kanunumuzun itibarı amme kâğıtları hakkında verdiği tarif çok daha geniş olup, parayı temsil eden bir kısım evraka da şamilidir. Metinde tafsil edeceğimiz mucip sebepler hasebile, kanunumuzun sistemini halihazır iktisadî duruma daha uygun bulmaktayız.

(22) BAUDIN, sah. 249.

(23) BAUDIN, sah. 245.

(24) CRIVELLARI - SUMAN, sah. 156; SALTELLI e ROMANO - DI FALCO, Na. 973; MANZINI, Na. 1869, II, a.

olur. Binaenaleyh, bu gibi senetlerin tedavül edebilmeleri için, mücerret teslim kâfi gelmeyip, ciro muamelesinin de yapılması iktiza eder. İşte Hükümetler tarafından ihraç edilen senetlerin sadece teslimle intikal edebilmeleri keyfiyeti, bunları paralara yaklaştırmış ve itibarı âmme kâğıtlarından sayılmalarını icab ettirmiştir (25).

Her ne kadar ticarî senetlerden olan çeklerin ya doğrudan doğruya bu şekilde ihdas edilmeleri yahut beyaz ciro tarikine tevessül olunarak bilfiil bu mahiyeti iktisab eylemeleri dolayısıyla, hâmiline muharrer olmaları mümkünse de, arada esas bakımından mühim farklar vardır: çekte keşideci senedin hâmiline muayyen bir meblâğı ödemek hususunu bir banka yahut bankere havale etmektedir, yani bu gibi senetlerde asgarî üç şahıs vardır. Halbuki Hükümetçe ihraç olunan senetlerde, keşideci Hükümet senedin ihtiva eylediği meblâğı hâmiline bizzat tediye etmeği tekeffül etmektedir.

Şimdi bir senet veya kuponun bu ikinci zümreye girebilmesi için vücudu gereken şartları tespit edelim:

a) Senet veya kupon Hükümetler tarafından ihraç edilmiş olacak. Kanunda kullanılan "Hükümetler" tabiri, millî veya yabancı her hangi bir hükümet tarafından çıkarılan senet veya kuponların maddeye dahil bulduklarını ifade etmektedir. Binaenaleyh, paralarda olduğu gibi, bu senet ve kuponlarda da millî veya yabancı evrak arasında fark gözetilmemektedir. Bundan başka, aynı tâbir, Hükümet, yani Devletin icra organı tarafından ihraç edilmiş olmıyan her nevi hâmile muharrer senet ve kuponların bu zümreye girmeyeceklerine de delâlet eder. Bu itibarla, Belediyelerce aktedilen istikrazlara mukabil ihraç edilen senetler, sınaî ve ticarî şirketlerin çıkardıkları esham ve tahvilât, Üniversitelerce ihraç olunan bonolar itibarı âmme kâğıtlarından madût olmayıp, bu gibi kıymetli evrakta vâki sahtekârlık fiilleri, evrakta sahtekârlık sayılır (26). Nitekim Yargıtay Birinci Ceza Dairesi 20.XII.1941 tarih ve 3508/3803 sayılı kararile (27), mübadil bonoları itibarı âmme kâğıtlarından madût saymakla, şüphesiz ki bu gibi bonoların Hükümet tarafından ihraç edilmiş olmalarına istinad etmiştir.

b) Senet veya kupon hâmile muharrer olacak.- İşte asıl bu şarttır ki bu nevi senet ve kuponları paralara yaklaştırmakta ve bunlarda yapılacak sahtekârlığın kalpazanlık sayılmasını imucip olmaktadır. Binaena-

(25) VIVOLI, in PESSINA, sah. 16, not 2; CARRARA 3535, not 1.

(26) Bu mealde İtalyan Yargıtayı, 10 Ocak 1908 (BATTISTA, in CONTI, sah. 494, na. 1).

(27) KÖSEÖĞLU, sah. 341.

leyh Hükûmetlerce ihraç edilip te nama veya emre muharrer olan bilcümle senetler itibarı âmme kâğıtlarından madût değildir ve bunlarda vâki sahtekârlık evrakta sahtekârlık telâkki edilmek lazım gelir (28). Her ne kadar nama muharrer Hükûmet senetleri mütaden kuponları muhtevi ise de, bu kuponlar bir defa kesildikten sonra, tıpkı hâmile muharrer bir kıymetli evrak gibi, yani hiç bir ciro muamelesine ihtiyaç olmaksızın tedavül ederler (29), ve Hazine de bu kuponların temsil ettikleri meblağı, vadesi gelince, her hangi bir hâmile tediye eder: bu itibarla kuponun hâmilinin aynı zamanda senedin hâmili olması icab etmez (30).

Bu izahlardan anlaşılıyor ki, Hazine bonoları, Millî Müdafaa, Demiryolu istikraz senetleri ve bunların kuponları hep bu zümreye girerler.

8. Haiz oldukları mezuniyete binaen müesseseler tarafından ihraç edilmiş olup ta kanunen tedavül etmekte bulunan evrak ve senetler:

Bu gibi senetler de, mahiyetleri itibarile kıymetli evraktan ve hususile ticarî senetlerden farklı olup, daha ziyade paraya yaklaşırlar. Nitekim 2275 sayılı kanun hakkında Adliye Encümeninin verdiği raporda şöyle denilmektedir: "331 inci maddede itibarı âmme kâğıtlarının ceza kanununa göre ne olduğunu izah eden fıkrasının sonundaki "senetler" tâbiri hükûmetten mezuniyeti haiz müesseselerin çıkarıp kanuna göre tedavül eden evrak ve senetler olduğu vazıhan anlaşılmakta olduğundan tahkikatta yalnız tedavül kabiliyetine göre polîçe ve emre muharrer senetlerle iltibas husulüne mahal olmadığı müzakerede tekarrür etmiş ve maddeye başkaca bir kayıt ilâvesine lüzum görülmemiştir." (31).

Bir kıymetli varaka veya senedin bu zümreye girebilmesi için haiz olması lâzım gelen vasıflar şunlardır:

a) Bunları ihraç eden müesseseler bu hususta kanunen mezun kılınmış olacaklardır. - Kanun bu müesseselerin millî omalarını şart koşmadığı için yabancı bir memleket müessesesi tarafından ihraç edilen evrak ve senetler de bu zümreye girer, yeter ki kanunumuzca aranan diğer vasıfları câmi bulunsunlar.

Bizde bu nevi senetleri ihraç etmeğe mezun müesseseler bir zamanlar Osmanlı Bankası, şimdi ise Merkez Bankasıdır. Diğer bir çok memleketler de bu gibi evrakı ihraç imtiyazını bir veya pek mahdut sayıda müesseselere tanımak sistemini tercih etmişlerdir. Bu itibarla, kanunen

(2) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO, Na. 973.

(29) MANZINI, Na., 1869, II, b.

(30) Bu mealde, 1887 İtalyan Ceza Kanunu Tasarısı hakkında Ayan Meclisi Komisyonun verdiği rapor: Bk. CRIVELLARI - SUMAN, sah. 139.

(31) EREM, sah. 217.

émission mezuniyetini haiz bulunmayan her türlü banka ve müesseselerin esham ve tahvilâtı bu zümreye girmez.

b) Bu gibi evrak ve senetler kanunen tedavül etmekte bulunacaklardır. - Binaenaleyh bir kanun hükmü bu gibi evrakın kabûlünü mecburî kılmalıdır. Bununla beraber, bu evrakla, kâğıt - para arasında fark vardır: kâğıt paranın madeni para ile tebdili hiç bir zaman talep edilemediği halde, bunların, madeni veya kâğıt para ile değiştirilmesi ya her istenildiği zaman yahut muayyen vâdelerde talep edilebilir. Bu itibarla banknotlar, banka kaimeleri, itimada müstenit kâğıttan paralar hep bu zümreye girerler.

c) Bu gibi evrak ve senetler hâmile muharrer olmalıdır.- Bu şart kanundan sarahaten anlaşılılmaktadır; nitekim mehz 1930 İtalyan kanununun mukabil 458 inci maddesi de, kanunumuzun metninden daha vazih olmakla beraber, yine bu şartı sarih surette ifade eylememektedir.

Bununla beraber, biz bu şartın aranmak iktiza edeceğine kani bulunmaktayız. Çünkü, bir kere, bir senedin kanunen, yani mecburî surette tedavül edebilmesi için, hâmile muharrer olması lâzım gelir: nama veya emre muharrer bir senedin tedavül edebilmesi için ciroya ihtiyaç vardır; ciro ise kesidecinin mesuliyetine cirantanın müteselsil mesuliyetinin inzıمامını mucip olur. Halbuki hiç bir kanun senedi alan şahsı, bunu kendisine ciro eden kimseye itimad etmeğe mecbur tutamaz: kanun ancak bizzat ihraca mezun kıldığı muayyen bir müesseseye itimad edilmesini, binnetice senedin tediyesinden ancak o müessesenin mesul olmasını emredebilir; bu ise senet veya varakanın hâmile muharrer olmasile imkân dairesine girebilir.

Sonra Hazinece ihraç edilen senetlerin bile hâmile muharrer olması, bunların itibarı âmme kâğıtlarından madût sayılabilmeleri için şart koşan bir kanunun, bir müessese tarafından ihraç edilen senetler hakkında aynı şartı aramaması izahı güç bir tezad teşkil eder.

Nihayet bütün itibarı âmme kâğıtlarını diğer yazılardan ayırıp paralara yaklaştıran ve bunlarda yapılan sahtekârlığın kalpazanlık sayılmasını icab ettiren mülâhaza, bunların tıpkı para gibi, sadece teslimle tedavül etmeleri ve böylece paranın fonksiyonunu görmeleridir: bu fonksiyonun ifası ise bütün itibarı âmme kâğıtlarının muharrer olmalarını istilzam eder.

9. Nihayet hususî bir takım kanunlar da muayyen bazı evrakın itibarı âmme kâğıtlarından madût olacaklarını ve aynı hükümlere tâbi tutulacaklarını tespit edebilirler. Meselâ 5 Temmuz 1939 tarih ve 3670 sayılı Millî Piyango teşkiline dair kanunun 12 nci maddesi "... piyango

biletlerini taklit ve tahrif edenler Devlet... paraları hakkında ika olunan bu gibi suçlara müterettip cezalara tâbidirler" demektedir. Görüldüğü veçhile madde piyango biletlerinin para veya itibarı âmme kâğıdı gibi olduklarını söylememekte, sadece ceza bakımından - o da yalnız taklit ve tahrif fiilleri hakkında - Ceza Kanununun 316 ncı maddesindeki cezanın tertip edileceğini beyan eylemektedir (32).

§ 4. Kıymetli damgalar. - 10. Kanunumuzun 322 nci maddesinin ikinci fıkrası kıymetli damgaları şöyle târif ediyor: "Ceza kanununun-daki kıymetli damgalardan maksat, hususî kanunlara göre çıkarılmış olan damgalı kâğıtlar ve damgaya yarayan markalar, pullar ve pula muadil tutulan sair kıymetli kâğıtlardır."

Görüldüğü veçhile bu târif dört unsuru ihtiva etmektedir, şöyleki:

II. Damgalı kâğıtlar: Damgalı kâğıttan maksat, Devlet tarafından filigranlı kâğıt üzerine basılıp ta bir köşesinde vasıtalı verginin tahsil edilmiş olduğunu ifade eden bir pul tasviri bulunan kâğıtlardır (33). Kanun muayyen bir takım muamelelerin bu gibi kâğıtlar üzerine yazılmasının mecburî saymak suretile, bunların sürümünü ve binnetice taallük ettikleri vasıtalı verginin tahsilini mümkün kılar. Bu tarife göre, posta idareleri tarafından çıkarılan kart-postalların da damgalı kâğıtlardan madût sayılması iktiza ederse de, posta kanunu bu gibi kart-postalları posta pulu addetmiş olduğu cihetle bunlarla daha ilerde meşgul olacağız.

Damgalı kâğıtlar hakkında - ve hatta kıymetli damga tarifine giren diğer üç unsur hakkında - üzerinde durulması lâzım gelen bir nokta da, millî kıymetli damgalarla yabancı kıymetli damgalar arasında bir fark gözetilmiş olup olmadığının tespitidir. Paralar hakkında böyle bir ayırmaya sarahaten cevaz vermiyen kanunumuz, kıymetli damgalardan bahsedilen 322 nci maddesinde bu ciheti meskût geçmektedir (34). Mehaz 1930 İtalyan Ceza Kanununun 459 uncu maddesinde de sarahat yoktur. Bununla beraber, biz yabancı kıymetli damgaların da bu maddenin şu-

(32) Ygt. I CD, 28/11/1946 - 2462/2395 ve aynı Daire 19/1/1943 - 14/89; 18/III/1943 - 754/673 (Huk. ve İçt. Der., Yıl 2, sayı 7, Ocak-Şubat 1947, sah. 29-30).

(33) MANZINI, Na. 1928, I, a.

(34) Bu bakımdan yabancı mevzuatın tetkiki de calibi dikkattir: Fransız Ceza Kanununun 142 nci maddesi sadece millî pullara taallük etmekte, yabancı pulların taklidi ise 11 Temmuz 1885 tarihli hususî bir kanunla cezalandırılmış bulunmaktadır (GOYET, sah. 109). Belçika Ceza Kanununun 188 inci maddesi ise, sarahaten, millî ve yabancı pulları bir telâkki etmekte İsviçre Ceza Kanunu ise 245 inci maddesinde sadece millî kıymetli damgalardan bahsettikten sonra, 250 nci maddede sarahat icabı, bu hüküm yabancı kıymetli damgalarda aynen tatbik edilebilmektedir.

mülüne girdiğine ve bunların taklidinin millî kıymetli damgaların taklidi gibi cezalandırılacağına kaniyiz. Bizi bu kanaate sevkeden mülâhaza şudur: 1839 İtalyan Ceza Kanununun 268 inci maddesi gibi, 1933 tâdilâtından önce şimdiki 322 nci maddemize tekabül eden Türk Ceza Kanununun eski 331 inci maddesi “Devletin kıymetli evrakını veya hazine ve adliye ve posta veyahut damga pullarını...” demek suretile sadece millî kıymetli damgalardan bahsetmekte idi. Şimdiki maddede ise - söylediğimiz veçhile - hiç bir sarahat yoktur, yani eski 331 nci maddenin kanunî himayeyi yalnız millî kıymetli damgalara inhisar ettiren hükmü, yeni 322 nci maddece kabul edilmemiştir. Bu itibarla Vazı Kanun bu himayeyi millî ve yabancı kıymetli damgalara seviyyen tanımak sistemini tercih eylemiş demektir.

Bu mebhaste diğer bir noktaya temas edelim: 332 nci maddenin ikinci fıkrası “hususî kanunlara göre çıkarılmış olan” kıymetli damgalardan bahsedilmektedir. Bu kaydın diğer kıymetli damga nevelerine şamil olmayıp sadece damgalı kâğıtlara münhasır bulunduğunu, 227 sayılı tâdilât kanunu hakkında Adliye Encümeninin verdiği rapordan anlıyoruz. Raporda denildiği veçhile; “Damgalı kâğıtların Ceza Kanununa göre ne olduğunu gösteren maddenin son fıkrasına hususî kanunlara göre çıkarılmış olmak kaydının ilâvesi lüzumlu ve faydalı görülmüştür.” (35).

Bu lüzum ve faydanın nereden ileri geldiği raporda gösterilmemiştir, sonra, eğer böyle bir lüzum ve fayda mülâhaza edilmişse, bunun neden dolayı yalnız damgalı kâğıtlar hakkında varit olabileceği de cayii sualdir. Açıktır ki; hususî bir kanun cevaz vermedikçe, her biri başka bir vasıtalı verginin tahsili maksadını güden bilcümle kıymetli damgaların ihracı mümkün olamaz. Binaberin “hususî kanunlara göre çıkarılmış olmak” kaydı bütün kıymetli damga nevelerine şamil tabii bir şart olup, ayrıca zikredilmesinde hiç bir mahsus lüzum ve fayda mülâhaza edilemez. Nitekim mehaz 459 uncu maddede böyle bir kayda tesadüf etmemekteyiz (36).

12. Damgaya yarıyan markalar - Mehaz 459 uncu maddede kullanılan “*marche da bollo*” teriminin kelime be kelime tercümesi olan bu tâbirle ifade olunmak istenilen mana gerek hukuk gerekse halk diliminde yerleşmiş bulunan “damga pulları” ndan ibarettir. Hemen hiç bir ma

(35) EREM, sah. 214.

(36) 1930 İtalyan Ceza Kanununun 459 uncu maddesinin 2 nci fıkrası şöyle demektir: “Ceza Kanunu bakımından kıymetli damgalardan maksat, damgalı kâğıt, damga pulları, posta pulları ve hususî kanunlarca bunlara muadil tutulan sair kıymetlerdir”, Görülüyor ki burada kullanılan “hususî kanunlar” tâbiri tamamen farklı bir manaya geimektedir.

na ifade etmeyen “damgaya yarıyan markalar” denecek yerde “damga pulları” terimi kullanılmış olsa idi, madde çok şey kazanır ve hiç bir şey kaybetmezdi.

Bu damga pulları, arkaları zamkılı murabba veya müstatil ufak renkli kâğıtlardan ibaret olup, yazılı muamele ve tasarruflara yapıştırılmak ve bu suretle buna müteallik vergi veya harcı tahsilini, bir imza veya hâdisenin tasdikini, bir pasaport veya hüviyet cüzdanının hükümetçe usulü dairesinde verildiğinin tevsikini mümkün kılmak ve bunlara benzer sair maksatlarla Devletçe ihraç edilirler. (37).

Bu pulların halen tedavülde bulunmaları taklit suçunun tekevvünü bakımından şarttır: artık tedavülden kalkmış olan bir damga pulunun taklidi, âmmenin itimadını sarsamaz. Bununla beraber, böyle bir pul taklid edilip, damga pulları koleksiyonu yapan bir kimseye, sahil olduğu temin edilerek satılsa, dolandırıcılık suçu işlenmiş olur.

13. **Pullar** - Pul tâbiri renkli, matbu ve arkası zamkılı olup, mürsil veya salâhiyettar memur tarafından posta harcının ödendiğini tevsik sadedinde muhaberata veya posta vasıtasile gönderilen paketlere yapıştırılan ve Devlet tarafından ihraç edilen kıymetli kâğıtları ifade eder (38). Bu târiften de anlaşılıyor ki, kanunun “pullar” demek suretile itlâkı tazammun eden bir ibare kullanmasına rağmen, bu tâbir sadece posta pullarına münhasır olup, yukardaki kategoriye girdiğini gördüğümüz damga pullarına şamil değildir.

Bu gibi pulların Posta idaresi, yani Devlet tarafından ihracı şarttır. Devletçe verilen sarıh mezuniyete binaen, bazı âmme müesseseleri tarafından ihraç edilen pullar, dar manada “pul” olmayıp, pula, yani Devlet puluna muadil tutulan kıymetli damgalardır.

Şurasına dikkat etmek icab eder ki, taklid suçunun mevzuubahs olması için, taklid edilen pulların hem halen Posta idarelerince kullanılan pullardan olması, hem de üzerlerinde iptal edildiklerine dair bir işaret bulunmaması iktiza eder. Halen kullanılmıyan bir pulu taklid edip, bilfarz bir koleksiyoncuya satan kimse gibi, istimal edilmekte olan bir pulu taklid etmekle beraber, üzerine iptal edildiğine dair bir alâmet vazedip te süren kimse, sahtekârlık değil, belki dolandırıcılık işlemiş olur: zira, böyle pulların bunları alan kimselerce istimalleri mümkün olamayacağı

(37) MANZINI, Na. 1928, I. b.

(38) MANZINI, Na. 1928, I. c.

cihette, bundan dolayı âmnenin değil, yalnız hususî bir şahsın itimadı haleldar edilmiş sayılmak icab eder (39).

14. Pula muadil tutulan sair kıymetli kâğıtlar - Burada da kanun yalnız posta pullarını kastetmiştir; nitekim mehzaz 459 uncu madde (Bk. not 4) "bunlara muadil tutulan sair kıymetler" demekle, yine sadece posta pullarına atıfta bulunmaktadır.

Bu zümrenin başında kart - postallarla, Devlet tarafından verilen sarih mezuniyete binaen âmme müesseseleri veya cemiyetlerce ihraç edilen pullar gelir. Meselâ Kızılay, cemiyetinin çıkardığı pullar, bazı memleketlerde (ezcümle İtalya'da) Veremle mücadele cemiyetlerinin ihraç ettikleri pullar bu kabildendir. Bu gibi pulları üçüncü zümreye değil de bu son gruba ithal etmemize bizi sevkeden mülâhaza şu olmuştur: yukarıda "pul"u târif ederken, bunların muhaberata veya posta vasıtasile gönderilen paketlere yapıştırdıklarını ve Devlet tarafından ihraç edildiklerini söylemiştik. Fikrimizce bu iki kayıt birbirini tamamlamaktadır, şöyleki: muhaberata veya posta paketlerine yapıştırılan pullar bir harcın tahsilini ifade ederler, diğer bir tâbirle Posta idaresinin hizmetinden faydalanmak isteyen fertler, bu harcı ödemeğe, binaenaleyh mürsileleri üzerine bu gibi pulları yapıştırmağa mecburdurlar. Böyle bir mecburiyeti ise yalnız Devlet tahmil edebilir, çünkü Anayasanın 85 inci maddesi gereğince, vergi ve harçlar ancak bir kanunla vazedilebilirler: binnetice sözü geçen posta pullarının Devlet tarafından ihraç edilmiş olmaları şarttır. Şu halde Devlettten başka müesseselerce çıkarılan pulları posta mürsilelerine yapıştırmağa hiç kimse mezun ve mecbur değildir, binaenaleyh bu gibi pullar, dar manada "pul" tâbirinin şumülüne girmezler.

Bununla beraber, Devlet, bir kanunla, bu gibi müesseselerce ihraç edilen pulların da, muayyen günlerde veya her gün ve muayyen bir nispette posta mürsilelerine yapıştırılmasını emredebilir: bu suretle sözü geçen pulları, çıkardığı hususî bir kanunla kendi pullarına muadil tutar.

§ 5. Demiryolu veya sair âmme nakliyat şirketlerinin biletleri. - 42 Kanununun 325 inci maddesi bu gibi biletlerin taklidini de geniş manada kalpazanlık suçu addetmekte olduğu cihette, sözü geçen tâbirle kastolunan manayı incelememiz gerekmektedir.

Bu inceleme neticesinde 325 inci maddenin şumulü dairesine girecek bir varakanın şu şartları haiz bulunmak icab edeceğini müşahede edebiliriz:

(39) MANZINI; CLERC, sah. 150; GARRAUD, Na. 1350.- Bu nevi sahtekârlık usullerile bunları meydana çıkarmak için kullanılan metotlar hakkında bk: DUSCHEK, *La falsification des timbres - postes pour collection* (Rev. Crim et Pol. tech. C. I. sayı 2, sah. 79 et suiv.

15. Bu biletler insan veya emtia nakline mahsus olan veya nakliyat mahallerine (meselâ istasyon ve iskelelere) duhul hakkını veren biletlerdir. Bundan başka nakliyat mahallerindeki emanet yerlerine bırakılan eşyaya mukabil verilen biletler (40), abonman karne veya kartları (41) da maddenin şumulüne girerler. Bu gibi biletlerin nama muharrer olup olmaması haizi ehemmiyet değildir, zira bunlar muayyen şahsın adına tanzim edilmiş olmasalar bile kıymetli evrak sayılmazlar (42): zira hiç bir suretle başkasına devir ve temlikleri caiz olmayıp, nakliyat müessesesi, bilet hâmilinin bu bileti meşru olmıyan bir yoldan elde etmiş bulunduğunu ispat edebildiği takdirde, ödemini yerine getirmekten daima istinkâf edebilir (43); diğer bir tâbirle, biletin verdiği hak, ayrılması imkânsız bir şekilde biletle birleşmiş değildir: bilet olmasa, bilfarz zayi edilse bile, bu keyfiyet ispat edildiği takdirde, mukabil ödemin ifası talep edilebilir; keza bilet bulunsa bile, yukarki faraziye de olduğu gibi, ödemin yerine getirilmemesi mümkündür.

16. Bununla beraber, kanun sadece demiryolu biletleriyle sair âme nakliyat işletmelerinin biletlerini himaye etmektedir.

a) Demiryolu biletlerinden maksat, "raylar üzerinde buharlı makineler veya sair her hangi nevi motörle işletilen bütün yollar" (m. 393) da nakil maksadile kullanılan evsafını tafsil eylediğimiz neviden biletlerdir. Demiryolu hakkında 393 üncü maddenin verdiği bu târif 1889 İtalyan Ceza Kanununun 316 ncı maddesinde verilen târife, esas itibarıyla, uymaktadır. Fakat yeni İtalyan Ceza Kanunu, fennin terakkisini ve elektrikle işleyen trenlerin motörle muharrik sayılamıyacaklarını nazarı itibare alarak, demiryolunu şöyle târif eylemektedir: "Demiryolu tâbirile Ceza Kanunu, adı demiryollarından başka, üzerinde buhar, elektrik veya diğer mihaniki yürütme vasıtalarile muharrik arabaların geçtikleri madeni raylarla döşenmiş sair bütün yolları kasteder" (m. 431, f. 3). Maahaza, kanunumuzun kullandığı motör tâbirini teknik anlamda değil de, lûgat manasında, yani "yürüten, tahrik eden" şeklinde anlayacak olursak, elektrikle işleyen tren ve emsalinin de maddemizin şumulüne girdiklerini kabul edebiliriz.

Demiryolu bu manada anlaşılınca, tünellerin de bu mefhuma ithal edilebilecekleri görülür; nitekim Galata ile Beyoğlu arasında işleyen tünelin ilk işletme isimlerinden biri "Dersaadet mülhakatından Galata ile

(40) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO, Na. 978; MANZINI, Na. 1944, I.

(41) İt. Ygt. 5 Nisan 1905 (BATTISTA, in CONTI, sah. 499, na. 1).

(42) HİRŞ, Ticaret hukuku dersleri, 2 nci bası, İstanbul, 1946, sah. 458.

(43) MANZINI, Na. 1944, I.

Beyoğlu beyninde tahtelarz demiryolu Türk anonim şirketi" idi (44). Bu böyle olunca tünel biletlerinin taklidi, demiryolu biletlerinin taklidi sayılmak iktiza eder.

Keza tramvayların da Ceza Kanununun tatbikatında "demiryolu" işletmeleri telâkki olunmaları muktazidir. (45): filhakika bunlar da raylar üzerinde işletilmekte olup, elektrik motörlerle tahrik edilmektedirler.

Bununla beraber, demiryolunun Devlet veya hususî bir şirket veya şahıs tarafından işletilmesi, bu şirket veya şahısların imtiyaz sahibi yahut aralarında serbest rekabetin cari bulunması haizi ehemmiyet değildir. Bu itibarla Yataklı Vagonlar Şirketi tarafından verilen biletlerle, yabancı bir işletmece verilip te Türkiye'de seyahat hakkını bahşeden biletler maddenin şumülüne girerler. Bu sözlerimizden anlaşılıyor ki Türkiye'de seyahat hakkı vermeyen yabancı demiryolu biletlerinin taklidi, Türk Ceza Kanununa göre suç teşkil etmez (46).

(b) Sair âmme nakliyat şirketleri tâbirile ifade olunmak istenilen mana ise, yukarda belirtilen demiryolu kavramının haricinde kalan insan veya emtia nakline mahsus biçimle işletmelerdir. Meselâ, denizyolları, hava yolları, otomobil, otobüs, kamyon, troylebüs, posta arabaları, işletmeleri hep bu mefhumu girerler.) 1889 İtalyan Ceza Kanunu Tasarısı, gözden geçirme Komisyonunda münakaşa edilirken, yalnız Devlet veya bir vilâyet yahut komün tarafından mezun kılınmış olan işletmelerin "âmme nakliyat işletmesi" sayılmaları ileri sürülmüş ve böyle bir mezuniyeti haiz olmıyan işletmelerin maddenin (273) şumülüne girmemeleri talep olunmuş, fakat teklif Komisyonca kabul edilmemişti (47). Bununla beraber bazı İtalyan müellifleri nakliyat işletmesini bizzat Devlet veya maha'f idarelerce işletilmesini yahut, hususî şahıs veya şirketler tarafından idare edilmektense, bunların sözü geçen mezuniyeti istih-sal etmiş bulunmalarını şart saymaktadırlar (48). Buna mukabil, diğer bazı müellifler "âmme nakliyat işletmesi" tâbirini büsbütün başka bir manada anlamaktadırlar: bunlara göre bir nakliyat işletmesi âmmeye açık olduğu, yani umumî ve müsterek bir menfaate cevap verdiği takdir-

(44) RIZA AVDAN, *Tünel* (SERVER İSKİT, *Aylık Ansiklopedi*, Cilt 3, sayı 28, sah. 863).

(45) MANZINI, Na. 1924, II, a.

(46) MANZINI, *Loc. cit.*

(47) CRIVELLARI - SUMAN, Sah. 201.

(48) CRIVELLARI - SUMAN, Sah. 202; MANZINI, Na. 1944, II, b.; LOMBARDI Sah. 135.

de "âmme nakliyat işletmesi" olur (49).

Kanaatimizce, bu fikrin kabulü muayyen kimselere mahsus olmayan bütün nakliyat işletmelerinin (hatta Kadıköyle Haydarpaşa arasında işleyen sandalların) "âmme nakliyat işletmesi" sayılmalarını icab ettirecektir. Bu ise maddeye çok fazla ve lüzumsuz bir vüs'at verecektir: zira bu gibi küçük işletmeler mutaden bilet vermedikleri gibi, bilet verseler bile bunların adedi çok mahdut olacaktır. Bu keyfiyet te sözü geçen biletlerin taklidi neticesinde âmmenin değil, ancak az sayıda bir takım kimselerin itimadının sarsılmasını, binnetice ika olunan fiilin belki de bir dolandırıcılık telâkki edilmesini icab ettirecektir. Bu itibarla (bir nakliyat işletmesinin "âmme nakliyat işletmesi" sayılabilmesi için bu hususta Devlet veya mahallî idarelerce mezun kılınmış olması şarttır.)

(Dikkat edilmiştir ki, maddede "âmme nakliyat şirketi" dendiği halde biz hep "işletme" tâbirini kullandık; zira maddenin tatbiki için, nakliyat işletmesinin Ticaret kanunundaki "ticarî şirket" nevelerinden birine girmesi yahut Borçlar Kanunundaki "adi şirket" tipinin vasıflarını arzetmesi lâzım gelmez: tek bir fert veya bir Devlet müessesesi tarafından idare edilen bir işletme de mevzuubahs olabilir. Binaenaleyh maddedeki "şirket" tâbirini, "işletme" şeklinde anlamak zarurîdir. Nitekim gerek 1889 gerekse 1930 İtalyan Kanunları hep bu son tâbiri kullanmışlardır.)

17. Herkes taklit suçunun faili olabilir (50). Kanunun ibaresi mutlak olduğu cihetle kanunen para, kıymetli damga v.s. basmağa selâhiyettar bir kimse bilfarz darphane memuru, elinde bulunan vasıtaları kullanarak kanunî değer ve evsafa ve fakat kendi hesabına, yani kanunen basmağa yetkili olduğu sayıdan fazla adette para darbetsen, yine taklit suçunu işlemiş olur. Her ne kadar Carrara bu halde bu suçun mevzuubahs olamayacağını, zira darp esnasında Devlete ait âletler kullanıldığı cihetle, bu suretle basılan paranın "sahte" olmayıp "hakiki" olduğunu ve binaenaleyh sözü geçen fiilin ancak hizmet suçunun bir şekli mahsusu sayılmak icab ettiğini iddia eylemekte ise de (51), bu mehhasa fikrine iştirak ettiğimiz diğer bir müellife (52) göre, bu iddia Devletin darphanece basılan bütün maddeleri kendi parası olarak kabule mecbur bulunduğunu ispat edilebilmesi şartına bağlıdır. Halbuki ancak darbu emredilen adette basılan paralar, Devlete aittirler. Aksi taktirde hususî bir şahıs darphaneye bir suretle girerek kanunî değerde para basmak imkânını bulsa, ne kalpazanlıktan

49) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO Na. 978.

50) MANZINI, Na. 1871, II.

51) CARRARA, § 3578.

52) CIVOLI İM PESSINA, Sah. 14; Not 1.

ne de memur olmadığı için, zimmet suçundan dolayı mes'ul tutulmayacaktır. Keza Borçlar Kanununun bir alâmetle imzayı tecviz eylediği hallerde, bir şahıs başka bir kimseye ait olan böyle bir alâmeti eline geçirip, onun haber ve malûmatı olmaksızın, kullansa evrakta sahtekârlık suçunu işlemiş sayılmıyacaktır. Hakikat şudur ki, bir kasanın hakiki anahtarını eline geçiren kimse nasıl ki, o kasanın muhtevasına malik addedilemeyecekse, Devlete ait darp aletlerine haklı veya haksız surette zilyed olan şahıs ta, sırf bu sebeple, hakiki para basmak salâhiyetini elde etmiş olmaz: Bu kimsenin kendi hesabına bastığı para Devlet parası değildir ve binaenaleyh sahtedir. Tabii bu söylediklerimizi itibarı âmme kâğıtları, kıymetli damgalar ve âmme nakliyat işletmelerinin biletleri hakkında da varittir.

Bununla beraber, fail memur olup ta, taklit suçunu memuriyetine ait kuvvet ve vasıtaları kullanmak suretile işlediği takdirde, 316, 322 ve 325 inci maddelerde memuriyet sıfatı ayrıca nazarı itibara alınmadığı cihetle, 281 inci maddedeki sarahat icabı, cezanın teşdidî cihetine gidilmek iktiza eder (53).

§7. *Maddî unsur* — Para itibarı âmme kâğıdı, kıymetli damga veya âmme nakliyat işletmelerinin biletlerini taklit etmekten, yani bu kıymetlerin sahtesini yeni baştan imal eylemekten ibarettir.

Bizatihi "taklit" kelimesi bile, maddî unsurun mevcudiyeti için aranan vasıfları ihtiva etmektedir: gerçekten, mevzubahs olan, hakikisine benzeyen bir para, itibarı âmme nakliyat işletmesi biletini meydana getirmektedir. Diğer bir tâbirle hakiki para ve sair kıymetlerle, imâl olunan değerler beyninde, alışkın ve tecrübeli olmayan gayri muayyen sayıda bir çok şahısları, yani âmmeyi aldatabilecek bir benzerlik bulunmamalıdır (54). Zaten bunun için değil midir ki, suç âmmenin itimadı aleyhine işlenen bir suç sayılmıştır?

19. Demek oluyor ki taklidin mevzubahs olabilmesi için başta gelen unsur, hakiki değerlerle, sahte olarak imal edilen kıymetler arasında âmmeyi aldatacak derecede bir müşabehetin bulunmasıdır. Filhakika, bilfarz hakiki paraya hiç bir vehile benzemeyen, hiç kimseyi iğfal etmek, iltibasa mahal vermek kudretini haiz olmıyan sahte bir paranın imâl edilmiş olması dolayısıyla, âmmenin itimadı hiç bir suretle sarsılmış olma-
mış olması dolayısıyla, âmmenin itimadı hiç bir suretle sarsılmış olmaz

53) Yangıtay; Kayseri ağır ceza mahkemesinin ısrar kararı üzerine, failin askeri bir şahıs olmasının mahkemece takdiri ağırlatıcı sebep sayılarak, azami hadde doğru çıkarılmasını kabul eylemiştir: Ceza umumî heyeti: 27-9-937 tarih ve 1/56 E. - 49 K. sayılı kararı. (Bk. KÖSEOĞLU, Sah. 334 ve son.).

54) MANZİNİ, na. 1873, I. b.

(55). Fikrimizi daha vazih bir şekilde ifade etmek istersek, sahte olarak imâl edilen para veya sair kıymetlerin sürüm ve tedavül kabiliyetleri bulunmak iktiza eder. Gerçekten paralarda sahtekârlığın mevzubahs olabilmesi için yalnız bir hakikatin tahrif edilmesi (immutatio veri) kâfi gelmeyip, bu hakikatin taklit edilmiş olması da (imitatio veri) lâzımdır (56); bu taklit ise sahtekârlığın hemen ve herkesçe farkına varılabilmesi halinde mevcut sayılamaz (57). Hatta böyle bir para veya sair kıymetin bilfiil sürülmüş olması da çok bir şey ifade etmez: sürüm kabiliyeti objektif bir şarttır ve taklit olunan kıymetin kendinde mevcut olmak lâzımdır (58); cemiyet içinde bu gibi kaba taklitlerle iğfal edilen aklı zayıf veya koyu cahil kimselerin bulunması, paranın veya sair kıymetlerin bizatihî haiz bulunmadıkları bir vasfı onlara izafe edemez: bu vasf, yani sürüm kabiliyeti bulunmayınca da, taklit suçu mevzubahs olamaz (59). Bu itibarla Toscana ve Sardanya ceza kanunlarının kabul ettikleri gibi kalp paranın bilfiil sürülmüş olması keyfiyetinin, sürüm kabiliyetinin mevcudiyeti hakkında her türlü şüphe ve tereddüdü izale edecek bir sebep sayılmasını doğru görmemekteyiz (60).

55) MAJNO, Sah. 32.

56) NEGRI in COGLIOLO, Sah. 343.

57) 1887 İtalyan ceza kanunu projesi hakkında Mebusan Meclisi Komisyonunun raporundan n. LLXVI (Bk. MANZINI, Na. 1873, I. b.).

58) MAJNO, loc cit.

59) Mahkemeler de bu prensipe uymuşlardır. Ezcümle, İtalyan yargıtayı 10 Ekim 1907 tarihli bir kararında, "banka kelmelerinin sadece bir cephesinin resminin yapılması ve müşahabetin münhasıran hatlarda ve karakteristik renkte müşahade edilmesi halinde, taklit yoktur (BATHISTA, in CONTI, Sah. 489, Na. 98) dediği gibi, 11 Kasım 1891 tarihli diğer bir kararında da demiryolu biletlerinin "iğfal imkânını ortadan kaldıracak kadar kaba bir surette taklit edilmeleri" ni cezayı müstelzim saymamıştır (Bk. MANZINI; Sah. 81 Not 1) Fransız Yargıtayı da aynı kanaattedir: Cas. 13 Ağustos 1835 (Bk: HELIE Sah. 338). 25 Mart 1837 (Bk. GARÇON, Sah. 275; CARRARA, 3543.

60) 1887 İtalyan ceza anun tasarısı hakkında Mebusan Meclisi Komisyonunun verdiği rapordan (n.CLXVII: Bk. MANZINI, Sah. 13, Not 1): "Sürüm kabiliyetinin mevcudiyeti hakkında, sürüm fiilinden istihraç edilen karinei katia (iuris et de iure) nın Tasarımızca terkedilmiş olmasını doğru buluyoruz. Paranın sürüm kabiliyeti, bir veya az sayıda fertlerin iğfal edilmesinden değil, paranın tedavüle yani hakiki paranın fonksiyonunu ifaya salih olmasından ibarettir. Tedavül hadisesi ise münferit bir fiil değil, fakat bir fiiller serisidir... Harici şekli itibarile para olmayan bir şey, para olarak sürüldüğü veya insanların ekserisi tarafından sahteliğinin anlaşılması imkânsız olacak surette bu para sözü geçen şeklin esas unsurlarından birini haiz olmadığı zaman, bir insanı iğfale muvaffak olmak keyfiyeti, ferdi iğfal ve zarar imkânının mevcudiyetini isbat edemez. Cemiyet içinde budalalar varsa da insanların ekserisi budala değildir" Keza bk. LOMBARDI sah. 118-119.

Keza, hiç kimse iğfal edilmemiş ve kalp para veya sair sahte kıymetler sürülmemiş olsa bile, sürüm kabiliyeti bulundukça, taklit suçu tekevvün etmiş olur.

Sözü geçen sürüm kabiliyetini hiç bir vehile haiz olmayan bir para veya sair kıymetler imal edilmiş ve sürülmüş ise, işlenen fiilin dolandırıcılık sürmünü teşkil edeceği bedihidir (61). Fakat sürüm kabiliyetini haiz olmayan bir para veya sair kıymeti imal edip te bunu sürmeğe henüz teşebbüs etmemiş olan kimsenin cezalandırılması mümkün müdür? Mümkünse bu fiil taklit suçuna nakıs teşebbüs olarak mı, yoksa dolandırıcılığa teşebbüs sıfatile mi cezalandırılabilir? Mebusan Meclisinin sözü geçen raporunda (bk. not. 4.), bu hususta şöyle denilmektedir: “Bu vaziyette cürmî faaliyet gayesine erişmeğe salih ve elverişli değildir ve suçu teşkil eden hareketlerin elverişli olmamaları halinde ne tamamlanmış nede teşebbüs derecesinde kalmış suç bulunmaz. Bu halde hakkın ihlâli imkânı mevcut değildir: bu ihlâl keyfiyeti cürmî bir temayülün veya kötü bir niyetin izha redilmesiyle değil, ızrar kabiliyetini haiz bir hareketin mevkii fiile konmasile gerçekleşebilir”. Görülüyor ki, Komisyon mühal suç teorisine istinad etmekte ve binaenaleyh fiilin her hangi bir suça teşebbüs sıfatile cezalandırılabilmesini tecviz eylememektedir. Carrara da aynı fikirdedir (62). Maahaza şayet diğer şartlar mevcutsa failin 324 üncü maddeye tevfikân “filigran veya münhasıran paralarını, kıymetli damgaların veya filigranlı kâğıtların taklidine mahsus alât ve vesaiti muhafaza etmek” ten dolayı cezalandırılabilmesi fikrimizce mümkündür.

Şu halde, taklidin mevcut olabilmesi için sahte para veya sair kıymetin sürüm kabiliyetini haiz olması, yani “tecrübeli olmıyan gözleri aldatabilecek surette” (63), hakiki para veya sair kıymetlerle bir müşahabet arzetmesi iktiza eder.

20. Bununla beraber, bu müşahabetin tam, yani bilâistisna herkesi aldatabilecek surette olması veya kalplığın gayet güç ve uzun bir tetkik

61) CARRARA, & 3552; MANZINI, loc. cit. MAJNO sah. 33.

62) CARRARA, & 3561. — Nitekim İtalyan Yargıtayı da 10 haziran 1901 tarihli bir kararında şöyle demektedir: “Sahte oldukları kolayca anlaşılabilen ve ancak para hususunda pek az bir bilgiye sahip kimseleri iğfal edecek derecede noksan olan paraları imal eden kimse kalp para imali suçuna teşebbüsten dolayı mes’ul olmaz”. Görüldüğü vehile Yargıtay faili ne tamamlanmış nede teşebbüs halinde kalmış kalpazanlık suçundan dolayı cezalandırmamaktadır.

(xx) Keza aynı Ygt., 1930 kanununu tatbik ederken, şöyle demmiştir: “... Ancak, her türlü iğfal imkânını celbedecek derecede bariz kalır bir sahteliktir ki, suçun meydana gelmesine mani olur.” (H. Ygt. 20 ocak 1941: CONTI SINIBALDI — JAN-
NITTI PIROMALLO” sah. 342. na. 16).

neticesinde anlaşılabilmesi şart değildir. Paralar ve sair kıymetler hakkında normal bir bilgiyi haiz olup fazla bir incelemede bulunmayan herhangi bir şahsı aldatabilecek derecede hakikî para ve diğer kıymetlerin esas unsurlarını câmi bulunması kâfidir (64). Meselâ, bir davada, "*Dieu protege la France*" ibaresi yerine kalp paranın üzerinde "*Dieu rotege la France*" ibaresinin bulunması mahkemece taklid suçunu bertaraf edecek bir cihet sayılmamıştır (65). Netice itibarile, diyebiliriz ki, sürüm kabiliyetinin mevcudiyetini kabul ettirecek derecede bir müsahebete bulunması kifayet eder (66).

21. Maamafih, taklid hususunda kullanılan vasıtalar, kalp parayı veya sair kıymeti teşkil eden cevher, basılan kalp para ve sair kıymetin sayı veya ayarı hiç bir ehemmiyeti haiz değildir. Binaenaleyh bir kimse, kanunî para ayar ve vezninde, hattâ bundan daha üstün bir para imal etse, yine taklid suçunu işlemiş olur. Yalnız madeni paralar hakkında varit olabilen bu faraziye müelliflerin ekserisiyle mahkeme içtihatları (67) bu fikirde olmakla beraber, bu kanaatte olmayan cezacılar da yok değildir. Nitekim, 1889 İtalyan ceza Kanununun Mebusan Meclisinde müzakeresi esnasında, milletvekili Giuliani, hususî bir şahsın kanunî ayârda para basmasının imkânsız olup, bunun kendisine hiç bir menfaat temin etmeyeceğini, böyle bir menfaat mülâhaza edise bile bu yüzden âmmenin itimadı hiç bir veçhile sarsılamıyacağını, çünkü hiç kimse için zararı müeddi bulunmıyacağını, binnetice bu fiilin Devlete ait bir fonksiyonun gaspından ibaret ve zabita tedbirleriyle önlenmesi mümkün siyasi bir kabahat sayılmak lâzım geldiği bu telâkkiye taraftar olarak, bu fiili suç saymak istiyen zihniyetle açıktan açığa alay etmiştir (68).

Bununla beraber, bu vaziyetin taklit suretile sahtekârlık suçunu teşkil ettiğine biz de kani bulunmaktayız. Bu hususta müelliflerce serdedilen mütalâaları şu suretle topluyabiliriz: 1) Devlet, para basmakla paranın hakikî değerile nominal kıymeti arasındaki farktan ibaret olan, bir menfaat temin etmektedir; sözü geçen fark çoğaldıkça bu menfaat de ar-

63) GARÇON, sah. 275; GOYET, sah. 102; Ygt. 25 mart 1837 (S. 38.1.171).

64) MANZINI, loc. cit.; SALTELLI e ROMANO - DI FALCO na. 963, 1; VON LISZT, sah. 339; CARRARA, &3544; CLERC, sah. 145.

65) CARRARA & 3544.

66) "Paraların taklidi suçunun mevcudiyeti için, taklidin iğfale salih olması kâfidir. Paranın sürüm kabiliyeti bulunduğu ve âmmenin iğfali mümkün olduğu taktirde, taklidin muvaffakiyet derecesinin az veya çok oluşu ve kolaylıkla anlaşılabilmesi haizi ehemmiyet değildir". (71. Ygt., 20 ocak 1941, bk: sah. 9).

67) Fr. Ygt. 26 şubat 1808.

68) ZERBOGLIO, sah. 207 ve 210.

tar. İşte ferd bu menfaati kendisi elde etmekte ve böylece haksız bir kâr sağlamaktadır: Bu kazanç mevzu bahis faraziyenin tahakkuk etmesini mümkün kılar (69).

2) Bu suretle âmmenin itimatı da sarsılmış olur, çünkü hususî bir şahıs tarafından imal olunan bir şey Devlet tarafından yapılmış gibi gösterilmekte, fert serbest piyasada satamayacağı bir madeni, daha yüksek bir fiyatla ve para şeklinde cebren satmakta (71) ve bunun zararını netice itibarile Devlet çekmektedir: tedavülde bulunan parayı, bir gün, geri almak isteyen Devlet kendisi tarafından basılmış olmayan paraları da satın almağa mecbur kalmakta ve böylece zarar görmektedir (72). Bu sebeplere, kanunen tedavül etmesi gerekenden daha fazla sayıda paranın tedavülde bulunmasının iktisadî hayat üzerinde yapacağı kötü tesirler de ilâve edilecek olursa, bu fiilden dolayı hem Devletin (ve netice itibarile mükelleflerin) hem de âmmenin başkaca zarar göreceği anlaşılır.

Bununla beraber, failin hususî bir durumda bulunduğu da meydandadır: daha aşağı bir ayarda bir para imal eden kimseye nazaran, kanunî ayâr ve vezinde para yapan bir şahsın daha az bir ahlâkî redâet yahut tehlikeli hal arzettiği kabul edilebilir (73). Nitekim bu mülâhazaya müstenidendir ki, 1889 İtalyan Ceza Kanununun 256 ncı maddesinin son fıkrası ile 1933 tâdilâtından önce, kanunumuzun 316 ncı maddesinin son fıkrası, bu hali kanunî bir hafifletici sebep saymışlardı. Fakat 1930 İtalyan ceza Kanunu bu hali ayrıca nazarı itibara almamış olduğu gibi, 1933 tâdilâtile kanunumuz da aynı yolu tâkip etmiştir. Maahaza, sözü geçen vaziyetin takdiri bir hafifletici sebep sayılmasına hiç bir şey mani değildir (74).

22. Keza taklid edilen paranın taşıdığı kıymet te haizi ehemmiyet değildir. Fail ister 100.000 liralık bir kâğıt parayı, isterse 25 kuruşluk

69) GARÇON, sah. 275.

(70) MANZINI, Na. 1876, II, a ve 1887 İtalyan ceza kanunu Tasarısı hakkında Mebusan Meclisi Komisyonunun verdiği rapor, na. CLIX (MANZINI, loc. cit. not 1).

(71) S, g. rapor.

(72) CARRARA § 3567 ve not 2.

(73) MANZINI, loc. cit.

(74) Nitekim, İtalyan müellifleri bu vaziyette "Mameleke karşı olan veya her ne suretle olursa olsun mameleki ızzar eden suçlarda, suçtan zarar gören şahsa mahsus hafiflikte mameleki bir zararın iras edilmiş" olmasını umumî bir hafifletici sebep sayan 1930 kanununun 62 inci maddenin 4 numaralı bendinin tatbik edileceğini söylemektedirler. (SALTELLI e ROMANO - DI FALCO, Na, 966). Yalnız şurası varki İt. Ygt. bu hafifletici sebebin mameleke karşı işlenin suçlar hakkında mevzu bulunduğunu nazara alarak, âmmenin itimatı aleyhine işlenen suçları kabili tatbik olmadığına karar vermiştir. (İt. Ygt. 20 Ocak 1941; bk not 9)

bir madeni parayı taklit etmiş olsun, yine aynı surette cezalandırılmak lâzım gelir.

Bununla beraber, tâdilâtta önce 316 ncı maddenin ikinci fıkrasıyla, 1889 İtalyan kanununun 256 ncı maddesinin ikinci fıkrası, bu vaziyeti ağırlatıcı bir sebep saymışlardı. Bu mevzuda hâkim olan telâkkiye göre, taklide esas tutulan paranın (ve, biz ilâve edelim, sair kıymetlerin) gayet yüksek bir değer taşıması, büyük zararlar meydana getirebilir, bu ise cezanın ağırlaştırılmasını icab ettirir (75).

1930 yeni İtalyan kanununa imtisalen, kanunumuzun muaddel şekli, halen böyle bir ağırlatıcı sebep ihtiva etmemektedir. Yeni İtalyan Kanununun bu sebebi zikretmemesi kabili izahtır: 1830 kanunu bütün suçlara müşterek olan ağırlatıcı sebepleri, umumî kısımda bir araya toplamış ve 61 inci maddesini buna tahsis etmiştir. Sözü geçen maddenin 7 numaralı bendi ise, "Mameleke karşı olan yahut her ne suretle olursa olsun mameleki ızzar eden veya kazanç saikiyle işlenen suçlarda, suçtan zarar gören şahsa kayda şayan yükseklikte mameleki bir zararın iras edilmiş" olmasını müşterek ağırlatıcı bir sebep saymıştır. Bu sarahat karşısında, taklide esas tutulan para veya sair kıymetlerin yüksek bir değerde olmalarını ağırlatıcı bir sebep saymağa artık mahal kalmıyordu. Nitekim İtalyan müellifleri de bu fikirdedirler (76).

Halbuki kanunumuzda böyle müşterek bir ağırlatıcı sebep yoktur. Binaenaleyh, 316 ncı madde tâdil edilirken, bu sebebin muhafaza edilmesi, yahut model ittihaz edilen kanununun umumî sisteminin benimsenmesi lâzımdı. Bunların hiç biri yapılmamış olduğu cihetle, halen sözü geçen vaziyet dolayısıyla cezayı teşdide, cezaların kanunîliği prensipi dolayısıyla, imkân yoktur. Bununla beraber, hâkimin bu hali cezanın yukarı haddine doğru çıkmak için bir sebep saymasına hiç bir şey engel değildir, hatta böyle bir hareket cezayı suça intibak ettirmek bakımından tavsiyeye şayandır.

23. Bu böyle olmakla beraber, bir takım hareketlerin taklid suçunu teşkil edip etmedikleri münaşaka olunmuştur. Bunlardan en önemlileri, tedavülde bulunan paranın altın veya gümüşe boyanmasıyla, keza tedavülde bulunan bir para veya sair kıymeti daha yüksek değerde göstermek halleridir.

a) Tedavülde bulunan parayı altın veya gümüşe boyamak. — Bazı kanunların (77) ayrıca nazarı itibare aldıkları ve müstakil cürüm olarak cezalandırdıkları bu fiilin mahiyeti hakkında bir hayli münakaşa

(75) MANZINI, Na. 1876, I.

(76) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO, loc cit.

(77) Fr. CK, m. 134; Belçika CK, m. 497/2; İngiliz Coinage Offences Act, m. 2.

edilmiştir. eskiden bilhassa Fransa'da bu hareket bazen taklid sayılmış ve o suretle cezalandırılmış (78) bazen ise dolandırıcılık addedilmişti (79). Zaten bu istikrarsızlığı gidermek ve fazla ağır telâkki edilen taklid cezasının tatbikine mâni olmak içindir ki, 13 Mayıs 1863 kanunu bu fiili müstakil cürüm addetmiştir.

Bugünkü vaziyete gelince, sözü geçen hareketin taklitten madût telâkki edilemeyeceği hususunda hemen herkes müttefiktir. Nitekim Yargıtay da "gümüş mecdiye çeyreğinin altın suyuna batırılarak yaldızlanmak suretiyle kıymetinden fazlaya sürülmüş olması taklid ve tağyir mahiyetinde olmayıp, dolandırıcılık suçunu teşkil eder" (80); "Gümüş parayı altın suyuna batırarak altın diye sürmek 316 ncı maddenin icab ettirdiği suç unsurlarını muhtevi değildir" (81) demek suretiyle bu fikri kabul etmiştir.

Bu noktai nazarı tervecini mucip olan düşünce şudur: taklidin esas unsuru sürüm kabiliyetidir; halbuki altına veya gümüşe boyanmış bir para hakiki değerini gösteren rakamı hâmil bulunacağına göre, bu paranın daha yüksek kıymette bir para olarak sürülebilmesi çok müşküldür: bir kaç kişi dalgınlıkla veya okuma bilmediklerinden aldansa bile, bu keyfiyet münferit bir hâdise olarak kalır ve bu yüzden âmmenin itimadı sarsılmış olmaz (82). Binaenaleyh bu fiilin bir dolandırıcılık olarak vasıflandırılması lâzım gelir (83). Bununla beraber, şayet boyanan para ile hakiki altın veya gümüş para arasında, renkten başka bir fark yoksa (bilfarz bu paraların kıymeti bir rakam veya yazı ile ayrıca gösterilmemişse) o zaman taklit suçunun mevzuubahs olacağı aşıkârdır, zira paranın boyanması, boyanan paranın hakiki altın veya gümüş para olarak sürülmesini mümkün kılmağa kâfidir (84). Keza para boyandıktan maada, kıymetini gösteren rakam da tahrif edilmiş ve böy-

(78) GARÇON, sah. 283.

(79) MAJNO, sah. 31; HELIE, sah. 345.

(80) I CD, 23/5/1935 - 1631/1467 (KÖSEOĞLU, sah. 334).

(81) I CD, 10/9/1936 - 1195/1410 (EREM, sah. 212). Bu kararın hüküm fıkrası şöyledir: "Suçlunun sabit olan hareketi altın suyuna batırılmış mecdiye çeyreğini alacaklısına altın diye borcuna mukabil vermekten ve bu suretle dolandırıcılıktan ibaret olmasına göre suç unsurları nazara alınmaksızın hâdisede 316 ncı maddenin tatbik olunması yolsuzdur" (PERİNÇEK - ÖZDEN, sah. 310).

(82) MAJNO, sah. 31; CARRARA, § 3563, not 1.

(83) PİRMEZ'in Belçika CK hakkında Mebusan Meclisine verdiği rapordan (NYPELS, sah. 329, Na. 1); CRIVELLARI - SUMAN, sah. 158.

(84) CARRARA, loc cit. ve § 3564 not 1. - Nitekim 1866 senesinde Almanya'da altın suyuna batırılıp 3 rus rublesi olarak sürülen bir çok 15 kopeklik rus parası toplanmıştı: bu iki para zaten birbirlerine çok benzediğinden hâdisede taklit suçu vardı (MANZINI, sah. 27, not 3).

lece bu kıymetin paranın iktisab ettiği renge uyması temin olunmuş ise, hâdisede tağyir suçunun bulunacağı meydandadır (85).

b) Tedavülde bulunan bir parayı daha yüksek değerde bir para haline sokmak. Kanunumuz bu halden 316 ncı maddenin 2 numaralı bendinde bahsetmekte ve bunu taklit değil, tağyir şeklinde vasıflandırmaktadır. Aşağıda mufassalen göreceğimiz veçhile tağyir suçu ya, şimdi mevzubahs ettiğimiz veçhile, hakikî bir paranın zahiren kıymetini arttırmak yahut gerçek değerini tenkis etmek suretiyle, yani iki şekilde işlenebilir. Kanunumuz, bu iki ihtimalden, ayrı maddelerde bahsetmekte (m. 316, b. 2 ve m. 317) ve ceza bakımından da arada fark gözetmektedir (3 - 12 senehapis ve 100 - 10.000 lira ağır para cezası; 3 - 5 sene hapis ve 500 - 1.000 lira ağır para cezası). Bundan başka, bu birinci ihtimal paralardan maada, itibarı âmme kâğıtları ve kıymetli damgalar hakkında da varit olabileceği halde, ikinci ihtimal sadece meskûk paralar hakkında tahakkuk edebilir.

İşte bazı müellifler, kanunî ibareyi tenkit ederek, hakikî bir paranın kıymetini zahiren yüksek göstermek fiilini tağyir değil, taklit olarak tavsif ederler. Bu fikri iltizam edenlerin başında gelen Carrara'ya göre, "bir altın Napolyon imal etmek üzere işlenmemiş bir gümüş parçasını kullanmakla, gümüş bir frangı istimal etmek arasında hiç bir fark yoktur.,, Böyle bir para alan kimse tağyir edilmiş sümüş bir frank almış olduğundan dolayı değil, fakat kalp bir altın Napolyon almış olduğundan şikâyet edecektir" (86)

Bununla beraber, bu münakaşanın mevzuatımız bakımından pratik değeri yoktur. Zira sözü geçen fiil taklid olarak vasıflandırıldığı takdirde, fail hakkında 316 ncı maddenin 2 numaralı bendi yerine, aynı maddenin 1 numaralı bendi tatbik edilecek ve bu keyfiyet cezaya hiç bir veçhile tesir eylemeyeceklerdir.

§. 8 İcra :

24. Fail sürüm kabiliyetini haiz tek bir para veya itibarı âmme kâğıdı yahut kıymetli damga veyahut âmme nakliyat işletmelerinin biletini meydana getirir getirmez suç tamam olur. Bu bakımdan esas unsur, imal edilen kıymetin sürüm kabiliyetini haiz olması, yani, başkaca bir ilâveye muhtaç olmaksızın hakikî bir para, itibarı âmme kâğıdı, kıymetli damga veya bilet olarak kabul edilebilmesidir (87).

Bu sözlerden anlaşılmalıdır ki, taklit suçunun tamam olması için, failin normal olarak tahakkukunu arzu eylediği neticenin, yani imal et-

(85) GARÇON, sah. 284.

(86) CARRARA, § 3523; keza § 3541.

(87) MANZINI, Na. 1874.

tiği sahte kıymetleri tedavüle çıkarıp bir kazanç elde etmesinin gerçekleşmesi şart değildir. Fail henüz bu sahte kıymetleri sürmeğe teşebbüs etmemiş olsa yahut bu teşebbüsünde muvaffak olmasa ile, suç yine tamamlanmıştır. 88). Kanun "taklid" eden kelimesini kullanmakla, mücerret taklidin vukuunu suç saymıştır. Bu itibarla taklit fiili şekli bir suçtur (89).

Taklit suçunun tekemmülü için, sahte kıymetin sürülmesinin ve bu sürüm dolayısıyla failin bir kazanç elde etmesinin şart olmaması, bu suçun mahiyetinden çıkan bir zarurettir. Sahtekârlık bir hırsızlık veya dolandırıcılık, yani ferdi mülkiyet aleyhne işlenmiş bir suç sayıldıkça, bu suçun tamam olması için ferdi mülkiyetin zarar görmesi şart olmak lâzım gelir: sürüme takaddüm eden taklit fiilinin ise bir icra hareketi addedilmesi ve teşebbüs sıfatıyla cezalandırılması iktiza eder. Fakat sahtekârlık âmmenin itimadı aleyhine işlenen bir suç sayılınca, sözü geçen itimad mücerret bir para veya sair kıymetin taklid edilmiş olmasının şuyuu ile sarsılacağı cihetle, artık "tehlike" nin "zarar" a inkilâb etmesini beklemeğe mahal yoktur. Binaenaleyh sadece taklit fiiliyle suçun tamamlandığını kabul etmek hukuken zaruridir.

Bundan başka sahtekârlık suçunda en esası, uzun ve aşılması en güç safha, taklit safhasıdır (90): sürüm ise kolayca ve bir ânda tahakkuk edebilir (91). Binaenaleyh, âmmenin itimadını sağlam bir şekilde koruyabilmek maksadiyle bu ilk ve esasî önemi haiz hatveyi müstakil bir cürüm addetmek, maslâhata uygunluk bakımından da elzemdir.

25. Bununla beraber, burada doktrin sahasında münakaşalı olan bir mesele ile karşılaşmaktayız: taklit fiili müstakil bir suç olup, tamamlanması için sahte kıymetin sürülmesi şart sayılmayınca, fail, sözü geçen kıymetlerden birini taklit ettikten sonra bunu bizzat sürse veya sürmeğe teşebbüs etse iki ayrı suç mu işlemiş telâkki edilecek ve o suretle mi cezalandırılacaktır?

İşaret ettiğimiz veçhile, mesele ancak aynı şahsın kendi imal ettiği kıymetleri bizzat tedavüle koyması halinde mevzubahs olabilir; zira bu iki fiil, iki ayrı şahıs tarafından ika edildiği takdirde - bu fiillerin her biri ayrı ve müstakil ik cürüm teşkil eylediğine göre - her suçlu kendi fiilinden dolayı cezalandırılacaktır. Ancak failin bir olması halinde-

(88) HAUS Na. 418. "Sanıkların taklit edilmiş olan beşbirlikleri sarrafa sürdükleri cari tahkikattan anlaşılmasına göre, fiilin tamam olduğu düşünülmeksizin 62 inci maddenin uygulanması... yolsuzdur" (Ygt. I CD, 24/2/1949 - 241/277; PE-RİNÇEK - ÖZDEN, loc. cit.): Yalnız şu noktayı belirtelim ki fiilin tamam olması için, sürmenin vukuu asla şart değildir.

(89) ZERBOGLIO, sah. 205.

dir ki bu suçların birleşip birleşmedikleri, yani müstakil hüviyetlerini muhafaza edip etmedikleri meselesi ortaya çıkabilir.

Bu mevzuda doktrinde üç fikir ileri sürülmüştür.

a) Birinci fikre göre, bu vaziyette taklit ve sürme fiilleri müstakil cürüm olmak vasıflarını muhafaza ederler: fail iki ayrı suç işlemiş sayılmak ve hakiki içtima kaideleri gereğince cezalandırılmak iktiza eder. Bu kanaate iştirak eden müelliflerin (92) ne gibi bir mucip sebebe dayandıkları - kendilerinin sükût etmeleri hasebiyle - meçhulümüzdür. Maahaza, umumî prensiplere müracaatla, böyle bir esbabı mucibe ileri sürülebilir: mademki kanun bu iki fiili iki ayrı suç telâkki etmiştir, failin aynı veya başka şahıs olması gibi tamamiyle sübjektif ve arızî olan bir keyfiyet, suçları bu objektif mahiyetine tesir etmemeli ve bunların kaynaşmalarını mucip olmamalıdır. Binaenaleyh bu iki fiil ayrı müruru zamana tâbidir ve fail bu sebeple birinden dolayı tâkip edilmemekle beraber, diğerinden dolayı tâkibata maruz kalabilir; her birine ayrı şahıslar iştirak edilir; biri (meselâ sürme fiili) teşebbüs halinde kaldığı halde, diğeri (meselâ taklit fiili) tamamlanmış olabilir (93) ilh.

b) Bunun aksine olan ikinci fikre göre, esasta iki ayrı suç olan bu fiiller, aynı şahıs tarafından ika edildikleri vakit, bir tek suç teşkil edecek surette kaynaşırlar ve failin sadece bir ceza ile cezalandırılmasını mucip olurlar. Müelliflerin ekserisininin (94) iştirak ettikleri bu noktai nazarın dayandığı esbabı mucibeyi şu suretle telhis edebiliriz: sahte para veya sair kıymetleri taklid eden kimsenin normal olarak güttüğü gaye, bu kıymetleri sürmek ve bu suretle bir menfaat temin etmektedir. Şu halde, sübjektif bakımdan, fail sürme ânından maksadına nail olacaktır; yani bu iki safha birbirinin mütemmimi ve aynı cürmî kasdın mevkii fiile konmuş şekillerinden ibarettir. Fail taklit fiilini sürme suçunu işlemek için irtikâp etmiş ve bu son suçu da irca eylemiştir. Bu suç ile taklid edilmiş olan para veya sair kıymetlerin sürülmesinden ibaret olduğu cihetle, "taklit" fiili sürme suçunun bir unsuru haline inkılâb eylemektedir. Bu itibarla bu iki fiil aynı şahıs tarafından ika olunduğu takdirde, birinci suçun ikincisinin unsuru olması, failin bir tek suç

(90) Nazır Zanardelli'nin 1887 Tasarısı hakkındaki raporundan (CRIVELLARI - SUMAN, sah. 124).

(91) GARRAUD, Na. 1301.

(92) CLERC, sah. 147; GARÇON, sah. 277; GARRAUD Na. 1302.

(93) GARRAUD, Na. 1303.

(94) MANZINI, Na. 1874, I; MAJNO, sah. 33; CIVOLI, in PESSINA, sah. 23 - 24; HAUS, Na. 381; CARRARA, § 3583.

işlemiş sayılmasını icab ettirir ve bu netice ceza hukukunun umumî prensiplerinden birine, yani mürekkep suç teorisine istinad eder.

Demek oluyor ki, bu noktai nazara göre, fail sadece taklid edilmiş para veya sair kıymetleri sürmek suçundan mesul olacak, yalnız bir müruzu zaman müddetine tâbi tutulacak, sürme fiili teşebbüs halinde kal-sa bile, ayrıca tamamlanmış taklit suçundan dolayı ceza görmeyecek-tir (95).

c) Nihayet üçüncü bir noktai nazara göre, suçların kaynaşması prensipi kabul edilmekle beraber, ceza yalnız bir suçun (yani sürme cürmünün) cezası olarak kalmamak, fakat muayyen bir nispet dahilinde ağırlaştırılmak iktiza eder. 1887 İtalyan ceza kanunu tasarısının Mebusan Meclisinde müzakeresi sırasında ileri sürülen ve Meclis Komisyo-nunca terviç edilen bu fikre göre "imal ettikten sonra, bizzat süren kimsenin, sadece imal etmekle iktifa eyleyen şahsa nispetle, daha ileri bir adım attığı" bir vakiadır (96) binaenaleyh bu keyfiyetin kanunî bir ağırlatıcı sebep sayılması lâzımdır.

Kanaatimizce, kanunumuzun sistemi muvacehesinde kabul edilme-si icab eden noktai nazar, suçların kaynaşması telâkkisidir (97). Filha-kika "taklit" suçunun "sürme" fiilini irtikâp için işlendiği ve sürülen kıymetlerin taklid edilmiş olmalarının sürme suçunun bir unsurunu teş-kill eylediği meydandadır. Bu böyle olunca, 78 inci maddenin sarahatı icabı, hâdisede yalnız bir fiil derpiş etmek ve ona göre faili cezalandır-mak iktiza eder.) Kanun mürekkep suç vaziyetini -müsel sel suçta oldu-ğu gibi - ağırlatıcı bir sebep saymadığı cihetle, bu esastan sırf hâdise-mizde ayrılmağa ve taklidin sahte kıymetleri süren şahıs tarafından ya-pılmış olmasını kanunî bir ağırlatıcı sebep telâkki etmeğe mahal yok-tur. Bu itibarla sözü geçen vaziyette, taklit suçunun artık hiç bir veçhile nazarı itibara alınmayacağı ve bütün neticeleriyle birlikte cezaların bel'i sisteminin tatbik edileceği fikrindeyiz. Yalnız şurası varki, sürme

(95) Şurasına işaret edelim ki, esasta bu fikre taraftar olduğumu söylediğimiz HAUS (bk: not 8), birinci noktai nazarın neticelerine bağlanmakta ve böylece suç-ların kaynaşması telâkkisinin mutlak olmadığını ileri sürmektedir (Na. 382). Ka-naatimizce, bir kere sözü geçen esası kabul ettikten sonra, bunun mantıklı ve hukukî neticelerini de olduğu gibi kabul etmek zaruridir. Yok, bu neticeler şahsen müllâyim görülmiyorsa, o zaman prensipe de muhalefet etmek iktiza eder.

(96) CRIVELLARI - SUMAN, sah. 131.

(97) Nitekim mehzaz 1930 İtalyan Ceza Kanununun esbabı mucibe layihasında taklit suçunun tamam olması için kalp paranın bizzat kalpazan tarafından sürül-mesinin şart olmadığı gibi, işbu sürme keyfiyetinin müstakil bir suç veya ağırlatıcı bir sebep sayılmayacağı da yazılıdır. (Krala sunulan rapor, K. II, sah. 243. zikre-den: LOMBARDI I, sah. 138).

fiili teşebbüs derecesinde kalmışsa, tamamlanmış taklit fiilinin cezası daha ağır olacağı cihetle, sürme fiiline teşebbüs cezasının değil, fakat tamamlanmış taklit suçunun cezasının verilmesi lâzım gelecektir.

Maahaza hâkim bu keyfiyeti takdirî bir ağırlatıcı sebep addetmekte şüphesiz ki serbesttir.

26. Taklit suçunun tamam olması için, sürümün' yani failin asıl tahakkukunu istihdaf eylediği neticenin gerçekleşmesi şart olmadığını, bu itibarla sözü geçen fiilin şekli bir suç olduğunu söylemiştik. Binaenaleyh, taklit suçundan tam teşebbüs hali mevzuubahs olamaz: fail sürüm kabiliyetini haiz sahte bir para veya sair kıymeti imal eder etmez, yani icra hareketlerini bitmesiyle beraber, suç da tamam olur (98).

Bununla beraber, nakıs teşebbüs hali kabili tasavvurdur (99): bir kimsenin sahte para veya sair kıymeleri imale elverişli bir vasıta ile işe başlayıp ta elinde olmıyan mâni sebepler dolayısıyla, ameliyeyi ikmale muvaffak olamaması halinde olduğu gibi, Maahaza, taklit fiilinde ne gibi hareketlerin hazırlık, hangilerinin ise icra hareketi olduklarını ayırt etmek bir hayli müşkildir. Müelliflerin kanaatince, sahte para imali halinde, madenin, dökümüne yarıyan alât ve edevatın tedariki, hazırlık hareketidir. (100). Buna mukabil döküme başlanmışsa, icra hareketi mevzuubahs olur (101). İtibarı âmme kâğıtlarının taklidinde, filigranlı kâğıdı vücade getirmek, (102) kıymetli damgalarda pul şeklinde boyalı ve tırtılı kâğıtlar imal etmek, biletlerde de bir bileti andıran mukavva veya maden parçalarını meydana getirmek birer icra hareketi sayılabilir (103). Tabii esas unsur failin kastından şüphe edilmemesidir (104). Ancak, bu mebhaste şu iki noktayı belirtmek iktiza eder:

a) Sahte para veya sair kıymetleri imale yarıyan alât ve edevatın

(98) NEGRI'in COGLIOLO, sah. 361; MANZINI, Na. 1874, III, c.

(99) MANZINI, Na. 1874, III, b; CARRARA, § 3622 not 1; GARÇON, sah. 276; NEGRI'in COGLIOLO, loc. cit.

(100) GARÇON, loc. cit.

(101) MANZINI, loc. cit.

(102) LOMBARDI, sah. 121.

(103) "Sahte Devlet evrakı nakdiyesini imaline mahsus kâğıdın hazırlanması ve üzerine kıymetini gösteren bir işaretin vaz'edilmesi 1 inci bentte derpiş olunan suçun icra hareketleri sayılmak lâzım gelir; binaenaleyh suçların iradelerine tâbi olmıyan sebeplerden dolayı (zabita memurlarının müdahalesi) suçu tamamıyamadıkları halinde doğru olarak nakıs teşebbüsten dolayı mesul telâkki edilmişlerdir": İt. Ygt. 19 Ekim 1908 (BRUNO, sah. 305).

(104) "Para taklidi suçuna teşebbüs vaziyeti, kalpazanın para taklidine elverişli icraî bir harekete başlaması halinde vücad bulur.... Kalpazanın klîşeyi hazırla-

tedariki, esasta bir hazırlık hareketi teşkil etmekte ise de (105), ilerde tafsilâtiyle göreceğimiz veçhile, kanun bu fiili müstakil suç saydığından, bu hareketi ika etmiş olan kimsenin cezalandırılması iktiza edecektir. Keza filigranlı kâğıdın veya sadece filigranın meydana getirilmesi itibarı âmme kâğıtlarının veya kıymetli damgaların taklidi bakımından bir icra hareketi olmakla beraber, kanun bu fiilleri yine müstakil cürüm saymıştır.

b) Taklidin mevcudiyeti için esas unsur sürüm kabiliyeti olduğuna göre, bu kabiliyeti haiz olmıyan bir kıymeti imal etmiş olan kimsenin cezalandırılmasına imkân yoktur (106). Bununla beraber, failin sürüm kabiliyetini haiz olmıyan sahte bir kıymeti meydana getirdikten sonra, bu ilk tecrübeden istifade ederek daha mükemmel kıymetleri imal etmek niyetinde olduğu sabit olur ve kullanılan alât ve edevat ta bizatihî sürüm kabiliyetini haiz sahte kıymetler imaline salih bulunursa, icra hareketlerine başlanmış olduğunu kabul etmek lâzım gelir. Burada artık muhal suç esasına istinat edilemez, zira vasıtalara göre nisbî imkânsızlık mevcut bulunduğu cihetle, bu vasıtaların neticeyi tevlide, yani sürüm kabiliyetini haiz sahte bir kıymetin imaline elverişli olmadıkları ileri sürülemez (107). Ancak failin bütün bilgi ve kuvvetini sarfeylemesine rağmen, gerek kendi acemiliği gerekse kullandığı vasıtaların mutlak elverişsizliği yüzünden sürüm kabiliyetini haiz hiç bir kıymet meydana getiremeyeceği sabit olduğu takdirdedir ki, muhal suç mevzubahs olabilir).

27. Taklid fiili, esas itibariyle, anî ve basit suçtur: fail sürüm kabiliyetini haiz bir tek sahte kıymet imal eder etmez, suç tamamlanır. Bununla beraber, fail bir çok sahte kıymet imal ettiği takdirde, bu müteaddit taklit fiilleri aynı bir suç işleme kararının icra hareketlerini teşkil edecekleri cihetle, müselsel suç, mevzubahis olabilir (108). Hatta muhtelif taklit fiilleri arasında az çok bir zaman geçse bile vaziyet böyledir; meğerki, her bir taklit hareketinin müstakil bir suç işleme kararının eseri olduğunu kabue müsait olacak derecede bir müddetin mürru mevzubahs olsun. Nitekim İtalyan Yarışmayı 6 Şubat 1908 tarihli bir kararında "teselsül mefhumu ceza kanununun 256 ncı maddesinin 1

mış, filigranlı kâğıdı vücade getirmiş olması.. elverişli bir icra hareketidir, çünkü mezkûr kâğıt emsali mahsusada taklit maksadiyle istihsal edilmiş olup işbu maksada tahsis olunmuştur.." (İt. Ygt, 11 Aralık 1931; (LOMBARDI, sah. 121, not 1).

(105) Yalnız CARRARA bu hali icra hareketi saymaktadır § 3626).

(106) Bk. yukarda, na 62 - 20.

(107) 1887 İtalyan ceza kanunu tasarısı, hakkında Mebusan Meclisi Komisyonunun verdiği rapordan (Bk: MANZINI sah. 17, not 1).

(108) HAUS, Na. 334; MANZINI Na. 1874, II, a.

numaralı bendinde (TCK. 316/1) asla meknuz olmadığı cihetle, teselsül halinin paraların taklidi suçu ile gayrı kabili telif" olmadığına karar vermiştir (109). Keza aynı Yargıtay, başka bir hâdisede, şöyle içtihat etmiştir: "Sahte paraları imal suçu, işbu imal ameliyesi aynı bir hareket neticesinde icra olunmak şartıyla, kalp paraların adedi ne olursa olsun, tek suç sayılmak lâzım gelir. Buna mukabil mezkûn ameliye, zaman itibariyle ayrı ve mahal ve kullanılan vasıtalar itibariyle, farklı olan muhtelif safhalara bölündüğü takdirde, teselsül bağı ile birleşmiş olan müteaddit suçlar mevcuttur" (110).

§ 9. Manevî unsur :

28. Taklit suçunun cezalandırılabilmesi için failde kastın bulunması şarttır. Bu hususta bütün müellifler müttefiktir. Ancak ittifak edemedikleri cihet, umumî kasdın kâfi gelip gelmediği, yani failde para veya sair kıymetleri taklit etmek kastından başka, bir de bu kıymetleri tedavüle koymak maksadı gibi hususî bir kasdın aranıp aranmayacağı noktasıdır.

29. Taklit cürmünde hususî bir kastın aranmasına taraftar olan müelliflere (111) göre: 1) para ve sair kıymetlerin taklidi suçunda, umumî kast taklit fiilinde meknuzdur: bir kimsenin, taklit para veya sair kıymetleri imal ettiğini bilmiyerek, sözü geçen değerleri taklid edilebilmesi kabili tasavvur değildir. Fakat failin cezalandırılabilmesi için bu umumî kast kâfi gelmeyip, kendisinde ayrıca imal ettiği değerleri bizzat veya bilvasita tedavüle koymak maksadının da, bulunması iktiza eder (112); 2) Bu itibarla, bir kimse vakit geçirmek, mahiyetini göstermek gibi maksatlarla bir para veya sair kıymeti taklit etse, taklit fiilinde mündemiç bulunan umumî kast kendisinin cezalandırılmasına kâfi gelemez: failde tedavüle koymak kasdı mevcut olmadığına göre, işlediği fiilin suç sayılmasına imkân yoktur (113); 3) Failde böyle hususî bir kastın aranmasının sebebi, işlenen suçun âmmenin itimadı aleyhine bir suç olmasından ibarettir: âmmenin itimadının sarsılabilmesi veya tehlikeye maruz kalması için, imâl olunan sahte kıymetlerin tedavüle konması veya bu maksatla meydana getirilmesi lâzımdır; bu maksada yabancı gayelerle

(109) BATTISTA'in CONTI, sah. 485, na. 28.

(110) İt. Ygt. 26 ekim 1949 Riv. dir İt. pen. 1950 III. 1, sah. 131).

(111) CLERC, sah. 146; VON LISZT, sah. 340; CIVOLI'in PESSINA, sah. 17 ve son; CRIVELLARI - SUMAN, sah. 159.; CARRARA, § 3529 ve son; GARÇON, sah. 273; ZERBOGLIO, sah. 199 ve son; GARRAUD, Na. 1317.

(112) GARÇON, loc. cit.

(113) CARRARA, § 3531; CLERC, loc. cit.

imâl olunan sahte kıymetler âmmenin itimadını ilgilendirmez (114). 4) Bu hususî kast, imâl ânında failde bulunmak iktiza eder; daha sonra teşekkül edecek olursa, failin taklit suçundan dolayı değil fakat taklit edilmiş kıymetleri sürmek suçundan dolayı mesul olması gerekir (115); 5) Nihayet böyle bir kastın aranması, bizzat taklit suçunun mahiyetinden çıkan zarurî bir netice olmakla beraber, kanunlarda ifadenmesi de lüzumlu'dur. Zira, her ne kadar' sırf eğlence maksadile bir para veya sair kıymeti taklit etmiş olan bir şahsı hiç bir hâkim cezalandıramıyacaksa da, bu kastın vazı kanunca belirtilmesi tatbikatta zuhuru muhtemel şüphè ve tereddütleri izale edecektir. Böyle bir kastın kabülü ile iddia makamının vaziyetinin ağırlaşacağı, şöyleki failin tedavüle koymak maksadı ile hareket ettiğini de ispat etmesi gerekeceği doğru değildir. Ceza davasında, hukukta olduğu gibi, bir "beyyine külfeti" yoktur: bu kastı tesbit etmekle, bunu isbat külfeti iddia makamına yükletilmemekte, böyle bir kastın mevcudiyetine kail olmadıkça maznunu mahkûm etmemek vazifesi hâkime tahmil olunmaktadır. Failin, faaliyeti hususunda makûl ve mantikî bir esbabı mucibe gösterememesi, hâkimi bu hususta iknaa kifayet edecektir (116).

Bu noktai nazar mevzuat sahasına da geçmiştir. 1889 İtalyan ceza kanununa takaddüm eden 1883 Pessina tasarısında yer almışsa da, nazır Zanardelli'nin teklifi üzerine kabul edilmemiş, buna mukabil alınan ceza kanunu (&146) ve Hollanda ceza kanunu (m. 208) ile İsviçre federal ceza kanununda (m. 240) terviç olunmuştur. Hatta son kanun, 327 inci maddesinde "bir sahtekârlık ika etmek maksadı olmaksızın, hususiyle şaka veya reklâm için" sahte para veya sair kıymetleri imal eden kimseyi de, ağır para cezasiyle cezalandırmıştır.

30. Buna mukabil umumî kastın mevcudiyetiyle iktifa edilmesine taraftar olan müelliflere (117) göre: 1) Para ve sair kıymetlerin taklidi suçu, başlı başına kastı muhtevi olan suçlardandır (*res ipsa in se dolum habet*); bu itibarla taklit edilen kıymetin normal ve aslî maksadına aykırı bir gâyenin takib edilmemesi ve haksız olarak hareket edilmekte olduğunun bilinmesi manevî unsurun mevcudiyeti için kâfidir (119). 2) Bu normal ve aslî maksat ise sahte kıymetlerin hakikilerin yerine kulla-

(114) CRIVELLARI - SUMAN, loc. cit.

(115) CLERY, loc. cit.

(116) CIVOLT'in PESSINA, loc. cit. Keza: CIVOLT, sah. 18 - 19.

117) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO, Na. 963; NEGRI, in COGLIOLO, sah. 356 ve son.; MANZINI Na. 1875; LOMBADI, sah. 120.

118) MANZINI, loc. cit.

119) NEGRI, in COGLIOLO, sah. 357. (120) NEGRI, in COGLIOLO, loc. cit.

nılmasından ve bu suretle haksız bir menfaatin elde edilmesinden ibaret-
tir. Ancak anormal ve istisnâî hallerdedir ki, fail, sahte kıymetlerin aslı
fonksyonuna -ki tedavüle konmak fonksyonudur- yabancı bir gaye ile
hareket eder. Kanun ise istisnâî durumlar için değil, normal vaziyetler
için yapılmıştır. Bu itibarla bu normal maksadın ayrıca belirtilmesine
lüzum yoktur (119).3) Kaldı ki failin istisnâî addedilen maksatlardan bi-
rini güttüğü sabit olunca, kendisinin cezalandırılmasına, umumî kast na-
zariyesi engel teşkil eder (120), Çünkü umumî kastın bulunması için fai-
lin yalnız fiili değil, fakat fiilin neticelerini de istemiş olması lâzımdır
(121): taklit fiilin normal ve aslı neticesi ise, imâl olunan sahte kıymet-
lerin tedavüle konmasıdır. 4) Bundan başka, böyle hususî bir kastın aran-
ması tehlikeli olur; zira kanunda buna delâlet eden bir ibare bulunduğu
taktirde, failin cezalandırılabilmesi için, taklit fiilin kâfi gelmediği,
ayrıca sahte kıymetleri tedavüle koymak maksadının da gerektiği zehabı
uyanabilir (122).

31. Bu hususta kanaatimizi söylemezden önce, şu cihetleri açıklama-
ğı faydeli buluyoruz.

Fikrimizce, bütün bu münakaşa, esasa taâllük etmekten ziyade, şekli
alâkadar etmektedir. Zira her iki taraf ta failin sahte kıymetleri tedavü-
le koymak maksadile hareket etmemesi halinde cezalandırılmıyacağını,
yani failin ceza görebilmesi için kendisinde bu maksadın bulunmak lâ-
zım geleceğini kabul etmektedirler. Yalnız birincilerine göre bu maksat
kanunda ayrıca belirtmek iktiza ettiği halde, sonuncularına göre böyle
bir lüzum yoktur, çünkü sözü geçen maksat zaten taklit fiilinde münde-
miştir.

Bu itibarla bütün mesele, müelliflerin kabulünde müttefik oldukları
bu hususî kastın ayrıca kanunda ifade edilip edilmemesine inhisar etmek-
te, yani sırf şekle taâllük eylemektedir.

Kanaatimizce, bir defa hususî kastın lüzumu kabul edildikten sonra,
bunu sarahaten belirtmek için sebep yoktur: kanun nasıl diğer bir çok
suçlar hakkında bu ciheti tasrih etmişse, taklit suçunda da aynı yolu tâ-
kip edebilirdi ve etmeli idi. Maahaza, bu noktayı meskût geçmesi, hususî
kastın aranmıyacağına delâlet etmez. Bu itibarla, kanunumuza göre de,
failin sahte kıymetleri tedavüle koymak gibi hususî bir kastla hareket
etmiş olması şarttır.

— Bu mebhaste başka bir noktaya da temas edelim. Yukarda İsviçre

121) TANER, sah. 316, na. 218.

122) Nazır Zanardelli'nin 1887 Tasarısı hakkındaki raporundan (MANZINI, sah.
18, not 1).

ceza kanununun, tedavüle konmak maksadiyle yapılmıyan taklit fiilini de, kabahat sıfatı ile, cezalandırdığını söylemiştik. Keza Fransa'da da, 30 mart 1902 tarihli kanunla tâdil edilen 11 temmuz 1885 tarihli bir kanun, banknotların, paraların, posta ve damga pullarının taklidini, tedavüle koymak maksadı aramaksızın, cezalandırmaktadır (123).

Gerçekten, tamamilen meşru bir maksatla imal edilen sahte bir para veya sair kıymeti bilâhare ve failin elinde olmayan bir sebeple (bilfarz failin ölmesi, sahte kıymetlerin çalınması veya zayi olması) daima tedavüle konabilir, yani âmmenin itimadı bakımından her ân bir tehlike teşkil edebilirler (124). Bu itibarla İsviçre Ceza kanununun tâkip ettiği usulü yerinde bulmakla beraber, bunu müfrit telâkki etmekten de kendimizi alamıyoruz: taklit suçunun cezalandırılması için hususî kastın mevcudiyetini şart koştuktan sonra, alehlâk umumî kasti da cezalandırmak, prensipler bakımından doğru görülemez. Her ne kadar fail faaliyetini tehlikeli bir sahaya yöneltmişse de, bu tehlikenin tahakkukuna mâni oldukça kendisini cezalandırmamak iktiza eder. bunun içindir ki tedavüle koymak maksadile olmaksızın sahte kıymetlerin imali halinde, failin ceza görmesine ancak bir şartla taraftar bulunmaktayız: o şart ta, sahte kıymetlerin failinin taksirile tedavüle konmasıdır. Bu yolda bir maddenin kanunumuza da derci, fikrimizce, faydalı olacaktır.

& 10. *Ağırlatıcı sebepler.* — 32. 1933 tâdilâtından evvel, taklide esas tutulan paranın kıymetinin yüksek olmasının bir ağırlatıcı sebep teşkil ettiğini, tâdilâtın sonra bu sebebin kaldırıldığını ve bunun, kanunumuzun tâkip ettiği sistem bakımından doğru olmadığını yukarıda söylemiştik (125).

Bununla beraber, aynı tadilât kanunu ile, başka bir ağırlatıcı sebep kabul edilmiş bulunmaktadır. Gerçekten 319 uncu maddeye göre, "yukarıki maddelerde (316, 317 ve 318) yazılı olan fiiller Devletin veya yabancı bir Devletin parasının kıymetten düşmesini mucip olmuş veya dahilde veya yabancı memleketlerde itibarını tehlikeye düşürmüş ise, hükmolunacak cezaya asıl cezanın altıda birinden yarısına kadar zammolunur".

Bu hükmün tahliline girişmezden önce, iki noktayı tavsiz etmemiz gerekmektedir. 319 uncu maddenin mehazı olan 1930 İtalyan kanununun 456 ncı maddesi, alehlâk kendisini veyleden her üç maddeye değil, sadece 453 ve 455 (TCK, m. 316 ve 318) inci maddelere atıfta bulunmakta,

123) Bu kanun için bk.: DALLOZ, Code Pénal, Paris, 1946, sah. 112 ve GOYET, sah. 104.

124) MANZINI, Na. 1875.

125) Bk.: yukarıda, Na. 22.

yani paranın kıymetinin indirilmesi suretiyle tağyir edilmesi haline taallük eylememektedir. Gerçekten böyle bir vaziyette failin faaliyeti bizzarure tağyir ettiği para sayısınca mahduttur ve bu faaliyetin Devletin malî itibarını sarsacak bir vüs'at kesbeylemesi tedavülde bulunan hakiki paralardan bir çoğunun tağyirine vabeste olduğu cihetle, kolay kolay kabili tahakkuk değildir. Halbuki kanunumuza göre, 319 uncu madde bu hale şamildir.

Bundan başka sözü geçen ağırlatıcı sebep sadece paralara ve -331 inci madde icabı- itibarı âmme kâğıtlarına münhasır olup, kıymetli damgalar ve âmme nakliyat işletmelerinin biletleri hakkında kabili tatbik değildir.

Bu mülâhazalardan sonra maddenin tahliline girişecek olursak, maddede şu iki ağırlatıcı sebebin bulunduğunu görürüz:

a) *Millî veya yabancı paranın kıymetten düşürülmesi* — Bu keyfiyet çok miktarda kalp paranın tedavüle konması halinde tahakkuk edebilir. Zira denenmiş bir iktisadi kanundur ki, paranın bolluğu fiyatların artmasını, yani paranın iştira kıymetinin düşmesini mucip olur. Bu itibarla, sözü geçen ağırlatıcı sebebin tatbiki için, taklit edilen paraların iştira kıymetine tesir edecek kadar külliyetli olması iktiza eder. Maahaza failin böyle bir maksat takip etmiş olmasına lüzum yoktur. Maddenin yazılış şekli bile, bu hususta sadece neticeye bakılmak lâzım geldiğine işrab etmektedir: fail taklid ettiği Devlet parasını kıymetten düşürmek istemiş olmasa bile, fiili bu neticeyi mucip olmuşsa, yani failin fiilinin paranın kıymetten düşmesi arasında maddî bir sebebiyet alâkası tesis edilebiliyorsa, ceza ağırlaştırılacaktır (125).

b) *Parası taklid edilen Devletin dahilde veya hariçteki itibarının tehlikeye düşürülmesi* — Burada mevzubahs olan sadece malî itibardır. Bir Devletin iç ve dış piyasalardaki malî itibarı ise, dahilde ve hariçte borç münasebetlerine girişebilmesi, istikrazlar aktedebilmesi, bir kelime ile kendisine kredi açılmasını temin edebilmesi demektir. Böyle bir kredi ise ancak o Devletin para ve dövizine itimad edilmesi ile mümkün ve kaimdir. Bu itibarla, külliyetli miktarda para veya itibarı âmme kâğıtlarının taklidi, Devletin para ve dövizinin fiyatı üzerine tesir edeceğinden ve bu fiyata olan dahilî ve haricî güveni sarsacağından (127), o Devlete kredi açılmasına engel olur yahut büyük bir faiz aranmasına sebebiyet verir: bu iki ihtimal de, netice itibarile, Devletin malî itibarını tehlikeye koyabilir. Şurasına işaret edelim ki, Devletin malî itibarının bilfiil sarsılması-

126) SALTELLI ROMANO - DI FALCO, Na. 970.

127) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO, loc. cit.

na lüzum yoktur; böyle bir ihtimalin varit olması kâfidir: kanun "tehlikeye düşürmek" tâbirini kullanmakla bu fikri ifade etmek istemiştir. Keza failin kastının bu hususa yönelmiş olmasına da ihtiyaç yoktur; yukarıda olduğu gibi, burada da Vazı kanun tamamen objektif bir ağırlatıcı sebep tesis etmiştir.

§ 11 **Hafifletici sebep** — 24. Kanunumuzun 321 inci maddesine göre: "taklit veya tağyir edilen kalplığı kolaylıkla anlaşılabilir surette ise, geçen maddelerdeki cezalar üçte bire kadar indirilir". 1889 İtalyan ceza kanununun 259 uncu maddesine göre tekabül eden bu maddenin bir eşine kanunumuzun bu babında tâdilinde model ittihaz edildiği 1933 tâdilât kanununun gerekçesinde söylenen- 1930 İtalyan ceza kanununda tesadüf edilmektedir. Zaten 1889 kanununun müzakereleri esnasında bile bu hususta münakaşalar cereyan etmiş, Pessina'nın lehteki teklifi, nazır Zanardelli tarafından önceleri reddedilmişse de, tasarının ve Ayân Meclisindeki müzakeresi sırasında tekrar lehte bir cereyan belirmiş ve bunun neticesindedir ki, Zanardelli sözü geçen hafifletici sebebi kanuna ithale mecbur olmuştur (128).

Yukarıda maddi unsurdan bahsederken, taklit suçunun teşekkülü için, imâl olunan sahte kıymeti sürüm kabiliyetini haiz olmak lâzım geldiğini, bu kabiliyetin ise - hakikî kıymetle sahte değer arasında vücudü zarurî müşabehet dolayısıyla - bu hususta ayrıca bir bilgi ve tecrübe sahibi olmaya nbir çok şahısları iğfal edebilmek kudretinden ibaret bulunduğunu ve bu kabiliyetin fıkdanı halinde -sahte kıymet bilfiil sürülmüş olsa bile- taklit suçunun mevzubahs olamayacağını söylemiştik. Maahaza, objektif bir şart olan sürüm kabiliyeti mevcut olunca, müşabehetin az veya çok olmasının haizi ehemmiyet olmadığını da ilâve etmiştik. (no. 163).

İmdi kanunumuzun şimdi mevzubahs etmekte olduğumuz 321 inci maddesi sürüm kabiliyetini haiz sahte bir para veya itibarı amme kâğıdının (129) kalp olduğunun kolaylıkla anlaşılabilmesini bir hafifletici sebep saymaktadır.

25. Böyle bir hafifletici sebebin kabulüne amil olan mülâhazat şunlardır: 1) Kalplığın kolaylıkla anlaşılabilir şekilde olması, suçun ızzar kabiliyetini azaltır (130), çünkü böyle bir para veya itibarı amme kâğıdının süfûlmesi imkânsız değilse bile, her halde müşküldür; 2) Böyle bir

128) 1889 İtalyan ceza kanunun gerekçesi, No. XCIII (BRUNO, Sah. 105).

129) Bu hafifletici sebep te sadece paralara ve itibarı amme kâğıtlarına münhasırdır.

130) MANZINI Na. 1876, II. b.

131) MAJNO, Sah. 38.

hafifletici sebebin kabulü âmmenin ve hususile cahil tabakanın nef'inedir, zira, kanunda bu gibi bir hafifletici mazeret sebebinin bulunmaması halinde, kalplığı kolaylıkla anlaşılabilen sahte bir para veya itibarı âmme kâğıdı ile iğfal edilmeğe en müsait sınıf olan cahil tabaka himaye edilmiş olacaktır. İşte bu mülâhazalara binaendir ki 1889 İtalyan ceza kanunu sözü geçen hafifletici sebebe yer verdiği gibi, Fransız ceza kanununda hiç bir sarahat bulunmamasına rağmen, Fransız Yargıtayı da müşabehe-tin mükemmel olmamasını suçluluğu tahfif eden bir sebep saymıştır. (132).

26. Buna mukabil böyle bir hafifletici sebebin kabulünü doğru bulmayanlar da yok değildir. Bunlara göre: 1) Mevzubahs hafifletici sebebin kabulü, netice itibarile, suçluyu lâ-yık olmadığı bir surette koruyacaktır: hiç bir kalpazan, imal ettiği para veya itibarı âmme kâğıdını, kalplığı kolaylıkla anlaşılır bir şekilde meydana getirmeğe niyet etmez. Böyle bir neticenin tahakkuk etmesinin sebebini, ya kullandığı aletlerin iptidailiğinde, yahut kendi acemilik ve beceriksizliğinde, bir kelime ile failin elinde bulunmayan bir sebepte aramak iktiza eder (133). Failin elinde bulunmayan bir sebepten dolayı, cezasını indirmek ise, suçluyu lâ-yık olmadığı bir mükâfatla taltif etmek demektir; 2) Bundan başka böyle bir sebebin kabulü sübjektif takdirlere yol açacak; objektif bir hüküm olmak istiyen bu hafifletici sebep, indî olacak, bazen kabul bazen ise reddedilecek (137, bu hususta kat'i bir kıstas bulunmayacaktır (135); 3) Kalplığın kolaylıkla anlaşılabilmesi halinde suçun ızzar kabiliyetinin az olduğu da doğru değildir, Bir kere, bu vaziyette dahi bir veya müteaddit eşhasın bilfiil iğfal edilmiş olmaları mümkündür, ve bu imkân sözü geçen kabiliyetin eskisi gibi mevcut olduğunu ispata kifayet eder; bundan sonra modern ceza hukuku sisteminde suçun ızzar kabiliyeti kriteri yerine, çoktan beri suçlunun tehlikeli hali kıstası kaim olmuştur: kalplığın kolaylıkla anlaşılabilmesi ve suçlunun gayet tehlikeli bir şahıs olmasını bertaraf edemez; (136).

27. Bizim de bu son noktai nazara iştirak etmekte olduğumuzu kaydettikten sonra, 321 inci maddenin tatbiki için aranan şartlara kısaca temas edelim:

132) Ağustos 1833 (HELLE, Sah. 339).

133) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO. Na. 966.

134) Nazır ZANARDELLI'nin 1887 tasarısı hakkındaki raporundan (Bk. CRIVELLARI SUMAN, Sah. 126.

135) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO loc. cit.

136) Nazır ROCCO'nun 1930 İtalyan kanunu hakkındaki gerekçesinden (SALTELLI e ROMANO - DI FALCO, loc. cit.

a) Kalplığın kolaylıkla anlaşılabilmesi, sahte para veya itibari âmme kâğıdının sürüm kabiliyetini ortadan kaldıracak derecede olmamalıdır. Bu iki ciheti ayıran kıstas şudur: Eğer para veya itibari âmme kâğıdının sahte olduğu daha ilk bakışta ve en sathî bir tetkik neticesinde anlaşılabilirse, o zaman sürüm kabiliyeti yoktur ve taklit suçu teşekkül etmemiştir. Böyle olmamakla beraber, para veya itibari âmme kâğıdının sahte olduğu hususî bir bilgi ve tecrübeye mâlik bulunmayan her hangi bir şahıs tarafından ve derin incelemelere girişmeğe lüzum olmaksızın meydana çıkarabilecek mahiyette ise, sürüm kabiliyeti vardır, fakat cezanın indirilmesi icab eder. Bu itibarla bir İtalyan bidayet mahkemesinin verdiği karara iştirak edemiyoruz. Gerçekten bu kararda (137) denildiğine göre "paranın kalplığının kolaylıkla anlaşılabilmesi halinde tecviz olunan hafifletici sebep, kalp paranın harici vasıflarının dikkatli bir müşahidin ve bir teknisyenin gözünden kaçamayacak surette olmaları halinde kabili tatbiktir". Filhakika kalplığın ancak dikkatli bir müşahid veya bir teknisyen tarafından farkına varılabilmesi halinde, bunun kolaylıkla anlaşılabilmesinden artık bahsedilemez. Böyle bir kolaylığın mevzubahs olabilmesi için, hususî bir bilgiye, dikkatli ve ince bir tetkike lüzum görülmemek iktiza eder.

b) Failin bu hafifletici sebepten istifade edebilmesi için, kalplığının kolaylıkla anlaşılabilmesini iddia eylediği para veya itibari âmme kâğıtlarının imha etmemiş olması, iddiasını bu delillerle isbat etmesi lâzım gelir. Aksi taktirde, yani başka bir delili müsteniden, hâkim sözü geçen hafifletici sebebin mevcudiyetine hükmedemez (13).

& 12. *Tam mazeret sebebi* — 28. Kanunumuzun muaddel 326 nci maddesi gereğince "evvelki maddelerde (316-325) yazılı olan fiillerden bir veya bir kaçını işledikten sonra hükümetçe haber alınmazdan evvel bu maddede (maddelerde de tedavüle konmasına mani olanlara ceza verilmez".

Kalpazanlık suçlarının hükümranlıklar hakları aleyhine işlenmiş suçlardan sıyrıldıkları devirlerde, mücerret bu gibi suçların ika olunduklarından haberdar bulunup ta, bunu Hükümete bildirmemek suç telâkki edilmiş ve bu telâkki tamamen hayalî bir "iştirak faraziyesi" ne istinaf ettirilmişti. Fakat kalpazanlık suçlarının gerçek mahiyetinin tesbit olunmasından sonra dahi aynı telâkki -bu sefer Hazine menfaatinin temini

137) Ivrea bidayet mahkemesi, 24 şubat 1916 (BRUNO, sah. 307, not 4).

138) İtalyan Yargıtayının 24 eylül 1902 tarihli kararına bakınız (BATTISTA, in CONTI, sah. 492, Na. 10-11).

kaygusu ile- muhafaza edilmişti (139). Nitekim 1810 Fransız ceza kanununun 136 ncı maddesi bir kalpazanlık suçuna (bu suç Fransız parasına taallük etmek şartıyla) muttali olup ta 24 saat zarfında bütün bildiklerini idari veya adli mercilere birdirmiyenleri sabit bulunmasa bile "bir aydan iki seneye kadar hapis cezasile cezalandırılacaklarını tesbit etmekte ve fakat, 137 inci madde ile, usul ve fûruun, eşlerin, kız ve erkek kardeşlerin ve bu derecedeki sıhrî hısımların cezadan muaf tutulmalarını kabul eylemek'e idi.

Bu zihniyetin değışmesi için 1830 ihtilâline kadar beklemek icab etti: filhakika bu ihtilâli müteakip ve 2 nisan 1832 tarihli bir kanunladır ki, Fransız ceza kanununun 136 ve 137 nci maddeleri ilga edilerek, vatandaşları birbirlerinin casusu olmağa mecbur tutan bu hükümler tarihe karıştı.

Bu mukaddemeden sonra, 326 ncı maddemizde ifadesini bulan tam mazeret sebebinin (140) incelenmesine geçelim.

29. İlk bakışta da görülebileceği veçhile, bu tam mazeret sebebi, kanunumuzun tanımadığı, buna mukabil yeni İtalyan (m. 56 f. 4) ve İsviçre (m. 22 f. 2) ceza kanunlarında yer almış bulunan "faal nedamet" (141) müessesesinin hususî bir tatbik şeklinden ibarettir: fail bütün icra hareketlerini bitirmiş fakat neticenin tahakkukuna bilihtiyar mâni olmuştur.

Faal nedamet müessesesini ihtiva etmiyen kanunlarca bile (142) böyle bir mazeret sebebinin kabulünü mucip olan âmilleri, kalpazanlık suçlarını meydana çıkarmaktaki güçlükte, âmmenin itimadına ve Devlet hazinesine karşı beliren tehlikeyi, icabında bizzat suçlunun yardımile, bertaraf ederek, bu itimadı ve hazineyi mümkün merteye koruyabilmek ve tehlikenin zarar haline inkilâbine mâni olabilmek endişesinde aramak icab eder.

Şurasına işaret edelim ki, bu hususta üç sistem teklif edilmiştir:

a) Birinci sisteme göre, neticeleri gayet şumullü ve ağır olabilen böyle bir cürmün önüne geçebilmek için en müessir çare, failer arasında ni-

139) CARRARA, & 3619.

140) 326 ncı maddedeki hükmün tam mazeret sebebi olarak vasıflandırılacağı mevdandadır, çünkü: a) 316 ilâ 325 inci maddelerdeki fiiller objektif bakımdan suçtur; b) bu fiilleri işliyen kimsenin sübjektif bakımdan suçlu sayılmaması için sebep yoktur; c) ancak yüksek bir içtimai fayda mülâhazasıdır ki kanun, bu iki şartın tahakkukuna rağmen, faili cezadan muaf tutmaktadır. (Bk: TANER, sah. 327).

141) *Parvvedimento operoso* - repentir actif.

142) Kanunumuzdan maada, ezctümle 1889 İtalyan (m. 262), Fransız (m. 138) ve Belçika (m. 192) ceza kanunları.

fak, ihtilâf ve şüphe yaratmak şerikleri birbirlerini ele vermeğe teşvik etmektir. Bu itibarla bir suçlunun cezadan muaf olabilmesi için, zarara bir suretle mani olması kâfi gelmeyip, suç ortaklarını da ihbar etmesi lâzım gelir (143). Bu sistemin gayri ahlâki olduğu doğru değildir: zira bir suçlunun şeriklerini ele verip onlarla olan birliğini bozması ahlâksızlık telâkki edilecek olursa, suçlular arasındaki birliğin ahlâki olduğunu kabul etmek icab edecektir (144).

Bu sistem, halen Fransız ve Belçika ceza kanunları tarafından kabul edilmiş bulunmaktadır.

b) Buna mukabil, ikinci sistem, şeriklerini ele veren suçlunun cezadan muaf tutulmasını gayri ahlâki telâkki etmektedir. Ne olursa olsun, arkadaşlarına hiyanet eden kimseyi cezadan muaf tutmak, jurnalcılığı, casusluğu teşvik etmek ve mükâfatlandırmak demektir. Devlet ve kanunun, suçların önüne geçmek bahanesile, bu gibi küçüklüklere tenezzül etmesi yakışık almaz. Binaenaleyh kanun böyle bir mazere: sebebini tanımamak lâzım gelir.

Fikrimizce, bu sistem de İsviçre ceza kanunu tarafından makbul tutulmuştur.

c) Nihayet mutavassıt diyebileceğimiz üçüncü sisteme göre, kanun, faili cezadan muaf tutmak için, her hangi bir suretle zararlı neticenin tahakkukuna mâni olmasını kâfi sayarak, suç ortaklarını ele vermek mecburiyetini kendisine tahmil etmemelidir. Mademki korunmak istenen menfaat âmmenin itimadıdır ve mademki bu itimat sahte para veya sair kıymetlerin taklit veya sürülmesiyle ihlâl edilir, bunların taklit olunmalarına veya sürülmelerine mani olunmakla âmmenin itimadı yeter derecede himaye görmüş olur. Bundan başka içtimâî şuur ve vicdanın gayri ahlâki telakki ettiği bir hususu da, yani suç ortaklarını ele vermek ödününü de, faile tahmil etmeğe mahal yoktur. Bu suretledir ki içtimâî fayda ile umumî ahlâk telâkkileri telif edilmiş olur (145)

Bu sistem de 1889 ve 1930 İtalyan ceza kanunlarıyla, kanunumuz tarafından takip edilmiştir.

Şu noktayı da bir an evvel belirtelim ki, mevzubahs etmekte olduğumuz mazeret sebebi, gerek para ve itibarı âmme kâğıtlarının gerekse kıymetli damga ve âmme nakliyat işletmeleri biletlerinin ve gerek - lilerde göreceğimiz - filigranlı kâğıtların taklidi hakkında kabili tatbiktir: 326 ncı madde kendisini veyleden bütün maddelerde ifadelenen suçlara atıfta bulunmaktadır.

143) VICO'dan naklen ZERBOGLIO, sah. 214.

144) MANZINI, Na. 1876, III, a,b.

145) VICO'dan naklen ZERBOGLIO, sah. 215; NEGRI, in COGLIOLO, sah. 374.

30. Bu sözlerden sonra, adı geçen tam mazeret sebebinin kabulü için, kanunumuzun aradığı şartları gözden geçirelim.

a) Tam mazeret sebebinden istifade edebilmek için, yukarıda söylediğimiz kıymetlerin taklit veya tağyirine yahut tedavüle konmasına (146) mâni olunmak iktiza eder. Binaenaleyh, ister henüz taklit veya tağyir ameliyesi bitmeden - yani fiil teşebbüs halinde iken - isterse bittikten sonra ya ameliyenin bitmesine veya sahte kıymetlerin tedavüle konmasına mâni olunsun, mazeret sebebi kabili tatbiktir (147). Bu itibarla sadece iyi niyet kâfi gelmeyip, bu niyeti faal bir surette açığa vurmaya iktiza eder (148).

Maahaza, failin sözü geçen neticelere mâni olmak için, başvurduğu çareler haizi ehemmiyet değildir. Bu itibarla, taklit veya tedavüle mâni olmak maksadiyle fail suç ortaklarını ihbar etmiş olsa bile mazeret sebebinden istifade edebilir: her ne kadar kanun ihbar mükellefiyetini tahmil etmiyorsa da, bunu bertaraf ta etmemektedir (149).

Fakat, taklit, tağyir veya tedavüle mâni olmağa matûf bulunan bu faaliyetin, samimî bir nedametın eseri olmasına lüzum yoktur (150). Binaenaleyh faili bu suretle hareket etmeğe sevk etmiş olan asıl saik, korku, suçu başaramıyacağını anlamak ve müsait bir zamanda tekrar başlamak niyeti olsa bile fail mazeret sebebinden yine istifade eder.

b) Bununla beraber, taklit, tağyir veya tedavüle mâni olmak, failin ihtiyariyle mevkii fiile koyduğu bir hareketin neticesi olmalıdır. Yani fail taklide ve diğer neticelere mâni olmayı istemiş bulunmalı, sözü geçen mümanaatin "yegâne ve müessir" sebebi olmalıdır (151). Bu itibarla, failin iradesi haricinde veya iradesine karşı, mevzubahs neticelerin tahakkuk etmemelerinden, suçlu müstefit olamaz (152).

c) Failin taklit, tağyir veya tedavüle bilfiil mâni olması lâzımdır (153). Binaenaleyh, suçlu en iyi ve en hâlisane duygularla hareket etmiş olsa bile, para veya sair kıymetlerin taklit veya tağyir olunmalarına, yahut tedavüle konmalarına gerçekten mâni olamamışsa, yine mazeret se-

146) Her ne kadar 326 ncı madde "imal" den de bahsetmekte ise de, bu tâbirin

(147) MANZINI, Na. 1876, III, a.

(148) İt. Ygt., 24 Mayıs 1905 (BRUNO, sah. 308, not 1) - Hâdisede fail sürmüş olduğu haste bankonotları geri almağa razı olmuştur.

(149) MANZINI, Na. 1876, III, a, B; SALTELLI e ROMANO - DI FALCO loc. cit. Na. 980.

(150) MANZINI, Na. 1876, III, a; SALTELLI e ROMANO - DI FALCO loc. cit.

(151) SALTELLI e ROMANO - DI FALCO loc. cit. LOMBARDI, sah. 127.

(152) MANZINI, loc. cit. c

(153) "Paralarda sahekârlık suçlarında, CK 463 (TCK 326) nın tatbiki için vücudu zarurî olan şart icra olunan suçun, işbu maddede gösterilen şeylerin taklit

bebenden istifade edemez (154): failin bu neticelere mücbir sebep veya kaza dolayısıyla mâni olamaması halinde bile hüküm böyledir (155).

d) Nihayet fail bu müspet faaliyetini suçtan Hükümetçe haber alınmazdan önce mevkiî fiile koymalıdır.. Gerçekten hükümetçe - daha doğrusu, eski ve yeni İtalyan ceza kanunlarının dedikleri veçhile, salâhiyettar mercice - haber alındıktan sonra, failin, sırf cezadan kurtulmak gayesiyle, bu yolda sarfedeceği her hangi bir gayretin artık hiç bir faidesi dokunmuyacaktır: bu takdirde mevzubahs neticelere failin iradî faaliyeti değil, salâhiyette merciiin harekete geçmesi mâni olmuştur. Bittabi bu merciiin suçta failden gayrı bir şahıs vasıtasıyla muttali olması lâzımdır (156). Nitekim İtalyan Yargıtayı, meşhut suç halinde yakalandıktan sonra, şeriklerini arayıp meydana çıkarmayı teklif eden kimse ile (157), müteaddid defa sahte banknot sürdükten sonra, salâhiyettar merciiin suçtan haberdar olmasını müteakip, bunu sözü geçen mercie tevdi eden şahsı (158) doğru olarak mazeret sebebinden istifade ettirmemiştir.

Şurasını da ilâve edelim ki, müşahhas hâdisede 326 ncı maddenin aradığı şartların tahakkuk edip etmediklerinin tespiti, Yargıtayın kontrolüne tâbi olmamak lâzım gelen, maddî bir meseledir (159).

§ 13. Ceza :

31. Suç para ve itibarı âmme kâğıtlarının taklidine taallük ettiği takdirde, fail hakkında tertip olunacak ceza 3 seneden 12 seneye kadar hapis ve 1000 liradan 10.000 liraya kadar ağır para cezasıdır. (160).

veya tağyir yahut imal veyahut tedavüle konulmasına mâni olunabilmek imkânını nefsinde taşımamasıdır. Fakat kalp para sarfedildikten sonra tedavüle mâni olunmak mümkün değildir. Paranın sarfedilmesi, onun tedavüle konulması demektir. Tahakkuk etmiş olan bir neticeye ise mâni olunmanın imkânı yoktur" İt. Ygt. 21 Şubat 1934. CONTI SINIBALDI - ZANNITTI PIROMALLO, sah. 346, na. IV).

(154) MANZINI, Na. 1876, III, b.

(155) SALTPELLI e ROMANO - DI FALCO, loc. cit.

(156) MANZINI, Na. 1876, III, b. B.

(158) 8 Şubat 1897 tarihli karar (BATTISTA'in CONTI, sah. 494, na 4).

(159) İt. Ygt., 7 Şubat 1890 (BATTISTA'in CONTI s. g. sah. na, 6).

(160) Bu miktarlar 5435 sayılı kanunla 5 misline çıkarılmıştır: "İşaret edelim ki, hâkimin azamî hadde hükmetmemesi için bir sebep bulunmadığı gibi, aşağı haddenden yukarı doğru çıktıkça esbabı mucibe zikrine de mecbur değildir. Nitekim bir hâdisede bu keyfiyeti bozma sebebi addeden Birinci Ceza Dairesinin kararına karşı (21/4/1937 36/4002 - No 24 Kayseri Ağır Ceza Mahkemesi, failin askeri bir şahıs olup fillini de asker ocağında icra eylemesi sebebine binaen azamî haddi tatbikte ısrar etmiş ve Ceza genel kurulu da" kanuna uygun ve takdire müteallik bulunmuş olmakla, bu hükümü tasdik eylemiştir (CGK, 27/9//1937 - 1/56 - 49: KÖSEOĞLU sah. 392 - 394).

Bundan başka fail hakkında daima emniyeti umumiye idaresinin nezareti mahsusası altında bulundurulma cezası hükmolunur. Daima diyoruz, çünkü 330 uncu maddeye göre, bu cezanın hükmolunabilmesi için failin asgarî bir sene hapis cezasına mahkûm olması iktiza eder, halbuki - hâkim 321 inci maddeyi tatbik hem de takdirî hafifletici sebeplerin vücudunu kabul ederek cezanın üstte birini iki defa indirse bile - hükmedilecek en hafif ceza 1 sene 4 ay hapis cezasıdır. (161).

İşaret edelim ki, failin emniyeti umumiye nezareti altına alınacağını tespit eden 330 uncu maddenin mehzası 1889 İtalyan ceza kanununun 261 inci maddesidir. Esasta, kalpazanların bu işi meslek edinmeleri üzerine ve buna mâni olmak maksadiyle konulmuş olan ve hükme (162) 1930 İtalyan kanununda tesadüf edilmemektedir ve bunun izahı kolaydır: emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulma cezası aslında bir emniyet tedbirinden başka bir şey değildir; yeni İtalyan ceza kanunu - eskisinden farklı olarak - emniyet tedbirlerine geniş ölçüde yer vermiş ve bunlardan umumî kısımda (VIII bab) bahsetmiştir; bu bâbın 229 uncu maddesi ise suçunun 1 seneden fazla hapse mahkûm edilmesi halinde hâkimin "nezaret altında serbesti" namı altında anılan bir emniyet tedbirine karar verebileceğini tespit eylemektedir: bu tedbir ise, esas itibarıyla, emniyeti umumiye idaresinin nezareti altına konulmak cezasından başka bir şey değildir.

32. Suç kıymetli damgaların taklidine taallük ettiği takdirde ise, 322 inci madde gereğince yukarıda sözü geçen aslı cezaların yarısı (mehzaz 1930 İtalyan kanununun 459 uncu maddesine göre üçte biri) indirilir. Bu itibarla - takdirî hafifletici sebepler dolayısıyla cezanın üçte biri tenzil edilse bile - en az bir sene hapse hükmedileceği cihetle, yine fail hakkında emniyeti umumiye idaresinin nezareti altına konulma cezası tatbik edilmek lâzım gelir.

Şurasını ilâve edelim ki, emniyeti umumiye idaresinin nezareti altına alınma cezasının tatbiki için, suçunun aslı fail olmasına lüzum yoktur; fer'i failer hakkında da 330 uncu maddenin tatbiki cihetine gidilmek muktazidir (163). Zira fer'i failer hakkında hâkimin takdiri hafifletici sebepleri de nazara alarak, hükmedebileceği asgarî ceza - bittabi yalnız para ve itibarı âmme kâğıtlarının taklit edilmeleri halinde - bir sene hapis olacaktır.

(161) "Sanıkların taklid edilmiş olan beşibirlikleri sarrafa sürdükleri câri tahkikattan anlaşılmasına göre 330 uncu maddenin uygulanmaması yolsuzdur" (Ygt. I CD, 24/2/1949 - 241/277: PERİNÇEK - ÖZDEN ,has. 310).

(162) CIVOLI'in PESSINA, sah. 11, not 1.

(163) İt. Ygt. 12 Kasım 1909 (BATTISTA'in CONTI sah. 493, madde 261, Na. I ve 2).

33. Nihayet şurasını da belirtelim ki kanunumuzun 87 inci maddesinin 4 numaralı bendine göre taklit suçundan dolayı memleketimizde mahkûm olan kimse, yabancı memlekette de hükûm giymişse, yabancı mahkemeden verilmiş olan bu hükûm mahkemelerimizce tekerrüre esas ittihaz edilir. Bu suretle yabancı memleketlerde verilen mahkûmiyet hükümlerinin tekerrüre esas teşkil edemeyecekleri prensipine bir istisna vazedilmektedir.

Bu istisnaın sebebini 20/VI/1933 tarih ve 2275 sayılı tadilat kanununun gerekçesinde bulmaktayız. Bu esbabı mucibe Lâyihasına göre: "20 Nisan 1929 tarihinde Cenevre'de aktolunup Türkiye'nin de iltihakı tensib edilen sahte para imalinin nev'ine dair olan mukavelenin altıncı maddesi mucibince, yabancı memleket mahkemelerinden verilen hükümlerin tekerrüre esas olması lâzım geldiğinden, TCK'nın 8 inci maddesine bu hükmü ihtiva etmek üzere bir fıkra ilâve edilmiştir" (164).

Yalnız şu cihete temas edelim ki, 1929 Cenevre mukavelesinin zikredilen altıncı maddesi yabancı memleketlerde verilen ve kalpazanlık suçlarına taallük eden mahkûmiyet mutlak surette tekerrüre esas ittihaz etmek vecibesini âkit Devletlere tahmil etmemekte, sadece dahilî kanunların sureti umumiyede bütün suçlar hakkında yabancı mahkemelerce verilen mahkûmiyet hükümlerini tekerrür bakımından nazarı itibara almak sistemini kabul etmiş olmaları halinde, kalpazanlık suçlarından dolayı verilen yabancı mahkeme kararlarının tekerrüre esas tutulacaklarını tespit eylemektedir, altıncı madde bu ciheti açıkça meydana koymaktadır.

Halbuki kanunumuz sözü geçen sistemi kabul etmiş değildir; bu itibarla, bizim için 87 inci maddenin 4 numaralı bendini değiştirmek, Cenevre mukavelesine iltihakla deruhte edeceğimiz bir vecibenin ifasını ifade eylememekte idi. Yalnız bu bende müsteniden bir kimseyi mükerrir saymak, Cenevre mukavelesine aykırı olmaz: bu mukavele "beynelmîl tekerrür sistemi"ni kabul etmiş olan Devletlerce, yabancı mahkemelerin verdikleri kalpazanlık suçlarına mütedair mahkûmiyet hükümlerinin tekerrüre esas ittihaz edileceğini söylememekle, bu sisteme dahilî kanunlarında yer vermemiş olan Devletlerin aynı yolu tâkip edip etmemekte muhtar bırakılmıştır. Demek oluyor ki, memleketimiz, kendisi için hiç bir mecburiyet olmadığı halde, Cenevre mukavelesinin bu hükmüne mutavaat etmiş bulunmaktadır.